

BOMENPLAN TUINDORP VREEWIJK

11 maart 2014

BOMENPLAN TUINDORP VREEWIJK

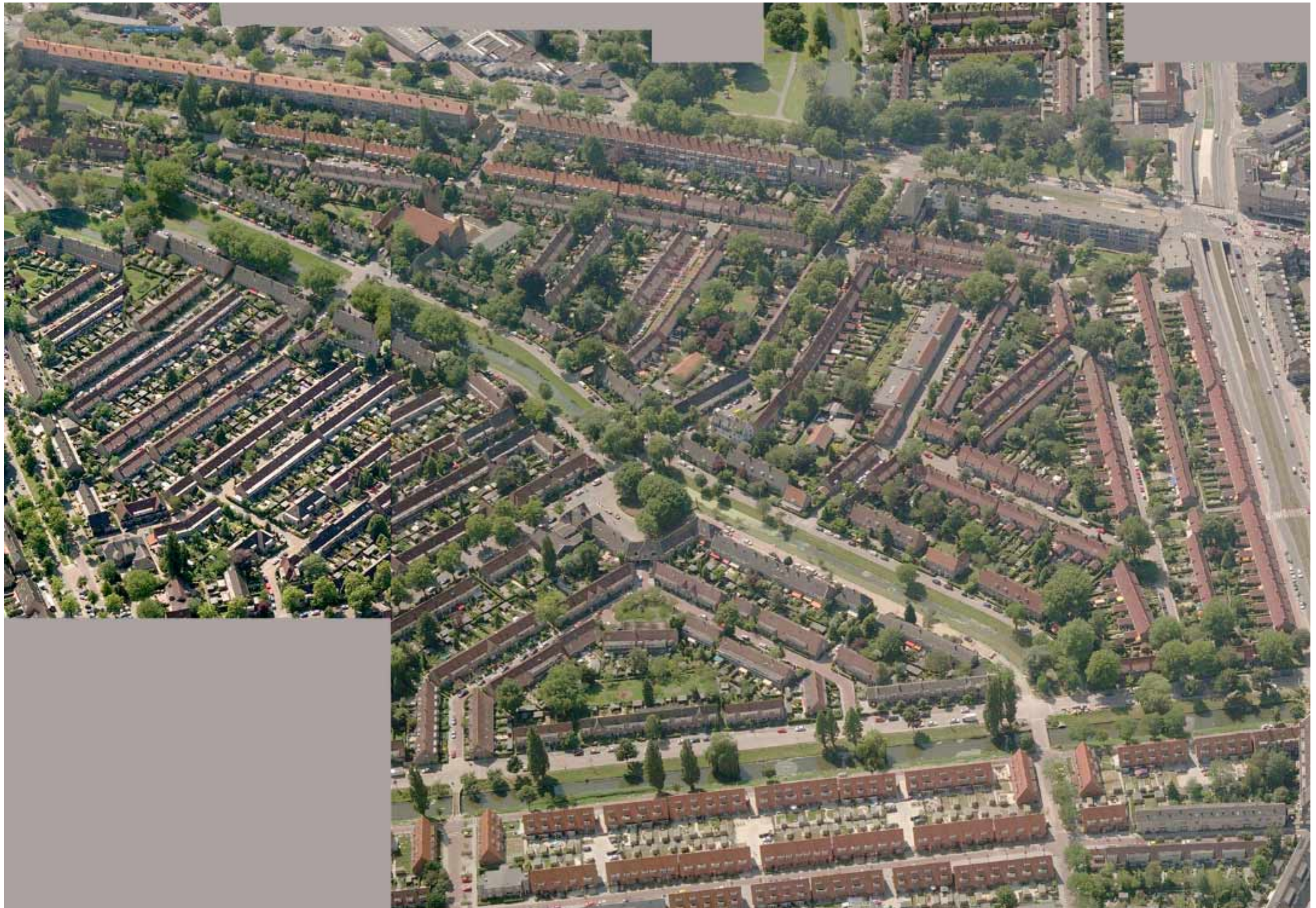
11 maart 2014

opdrachtgever: **gemeente Rotterdam, deelgemeente Feijenoord**

ANK BLEEKER EN ANNEKE NAUTA landschapsarchitecten BNT
Alexanderweg 12, 6721 HG Bennekom
telefoon 0318 416976, fax 0318 413637
info@bleekernauta.nl

INHOUD

1. Inleiding	5
2. Het belang van bomen voor Vreewijk in het verleden	9
3. Welke bomen zijn er nu en hoe beeldbepalend zijn ze?	13
4. Bomenplan voor Tuindorp Vreewijk	25
5. Werkwijze kapaanvragen Tuindorp Vreewijk	33
6. Tot slot: acties en inspanningsverplichtingen	37
bijlage 1 Aanvraagdocument kap Havensteder	38
bijlage 2 Werkwijze boombeoordelingsformulier Stadsbeheer	40
bijlage 3 Zienswijze Huurdersvereniging Vreewijk	42
bijlage 4 Plaatsing van bomen	48
projectorganisatie	50

recente luchtfoto van de Vlieger

platanen in het binnenhof tussen Slag en Vossepapad

1. INLEIDING

In februari 2011 werd het Masterplan Buitenruimte Tuindorp Vreewijk door de Deelraad van de deelgemeente Feijenoord vastgesteld. Ook het bestuur van Havensteder, eigenaar van het grootste deel van de woningen in Tuindorp Vreewijk heeft het Masterplan vastgesteld. Eén van de uitwerkingsprojecten is een bomenplan voor de wijk. Bomen leveren een grote bijdrage aan de groene sfeer van het Tuindorp Vreewijk. Het is daarom belangrijk om de aanwezige bomen te koesteren en waar nodig en mogelijk bomen erbij te planten, zodat de wijk zijn kenmerkende groene karakter behoudt. De term “behoud, tenzij” is niet alleen van toepassing op de woningen uit het Verbeterprogramma, maar ook op het groen in de wijk.

Dit bomenplan geeft overzicht over de vroeger en nu in de wijk aanwezige bomen en hun belang voor Tuindorp Vreewijk. Voor Tuindorp Vreewijk is het belangrijk dat er een gezond en gevarieerd bomenbestand is. Bestaande bomen moeten goed beschermd worden en er zullen regelmatig nieuwe bomen moeten bijkomen. In hoofdstuk 4 worden boomarme gebieden aangegeven. Deze gebieden zijn bij uitstek geschikt voor het planten van nieuwe bomen.

Bomenstructuurvisie Rotterdam

Van belang is om te melden dat er voor de stad Rotterdam een Bomenstructuurvisie is opgesteld. Van de tien hoofdpunten van de Bomenstructuurvisie Rotterdam is een aantal direct toepasbaar op Tuindorp Vreewijk:

- Bomen inzetten om het leefklimaat, de milieukwaliteit en de stadsnatuur te verbeteren,
- Een gevarieerder bomensortiment brengt meer kleur, fleur en biodiversiteit in de stad
- Zorgvuldig met monumentale en bijzondere bomen omgaan
- Samen met de partners in de stad de Bomenstructuurvisie verder uitwerken en uitvoeren.

In de Bomenstructuurvisie wordt gevraagd om een zorgvuldig beleid én een heldere visie met een wet- en regelgeving die meer scherp moet krijgen, gericht op het beschermen van bomen.

Nieuwe regels voor het kappen van bomen

De wens om bomen beter te beschermen heeft er mede toe geleid dat per 1 juli 2013 in Rotterdam de regels voor het kappen van bomen aangescherpt zijn voor organisaties en instanties zoals de gemeente, verenigingen en verhuurders/woningcorporaties. Deze groep zogeheten rechtspersonen, bijvoorbeeld Havensteder en zijn huurders, moet een vergunning aanvragen als zij een boom met een stamomtrek groter dan 50 centimeter gemeten op een hoogte van 1.30 meter willen kappen. Dit komt neer op een diameter van ongeveer 16 centimeter. Vóór 1 juli 2013 was een boom met een stamomtrek groter dan 100 centimeter vergunningplichtig. Bij meerstamigheid moet een vergunning aangevraagd worden bij een omtrek van de dikste stam van minimaal 50 centimeter.

Dit betekent dat mensen die een woning huren niet zomaar een boom in de tuin mogen kappen of kaal snoeien (kandelaberen). Hiervoor moeten zij contact opnemen met de verhuurder. Tegelijkertijd zijn, in het streven naar “minder regels”, huiseigenaren (natuurlijke personen) per 1 juli 2013 vrijgesteld van vergunningplicht. De gedachte hierachter is dat zij zorgvuldig met het groen op eigen bodem zullen omgaan.

een zeer beeldbepalende prunus in een voortuin aan de Lede

Verschillende eigenaren en beheerders

Er zijn in Tuindorp Vreewijk verschillende eigenaren en beheerders bij het groen betrokken die elk hun eigen benaderingswijze hebben.

Er zijn:

- Bomen in straten, parken en plantsoenen in eigendom en beheer van de gemeente.
- Bomen in collectieve binnenhoven die meestal in eigendom en beheer zijn bij Havensteder en bomen op het terrein van min of meer openbare voorzieningen zoals scholen.
- Bomen in privé-tuinen van huurwoningen voornamelijk van Havensteder. Het onderhoud van de tuinen wordt gedaan door de bewoners. Het groot (groen) onderhoud wordt in opdracht van Havensteder uitgevoerd.
- Bomen in privé-tuinen van koopwoningen. De eigenaar van de woning is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van woning en tuin.

Het beheer en onderhoud van de bomen uit de vier hierboven genoemde categorieën kan verschillen, het motief erachter is hetzelfde, namelijk ervoor zorgen dat er ook in de toekomst van Tuindorp Vreewijk veel bomen zijn die bijdragen aan de schoonheid en karakteristiek van dit beschermde stadsgezicht. Daarom wordt er bij de vaststelling van dit Bomenplan een Convenant getekend door de partijen die aan de lat staan om Tuindorp Vreewijk groen te houden en groener te maken. Het gaat om de Bewonersorganisatie Vreewijk (BOV) en de Huurdersvereniging Vreewijk, Havensteder en de gemeente. Daarnaast onderzoekt de gebiedsorganisatie Feijenoord (voorheen deelgemeente Feijenoord) de mogelijkheid om de vergunningplicht voor kap voor particuliere personen in Tuindorp Vreewijk heringevoerd te krijgen. Met name ook omdat het aantal koopwoningen toeneemt.

reconstructie historische situatie door De Nijl architecten
met een indicatie van de groenstructuur

EEN BOOM VOOR DE TUINEN KEURINGSKOMMISSIE

Tuindorp Vreewijk heeft zeker niet te klagen over een gebrek aan bomen en groen. Van de verschillende Rotterdamse woonwijken is het daarmee wel het rijkst voorzien. Toch was het bestuur van de Tuinen Keuringscommissie, die, zoals men weet, onlangs haar 25-jarig bestaan heeft gevierd, zeer verheugd met het jubileumgeschenk, dat haar Donderdagmorgen door de uit de Rotterdamse Gemeenschap voortgekomen Commissie Groen en Bloemen is aangeboden. Het is nog maar een jong boompje, luisterend naar de fraaie naam *Fagus sylvatica purpurea major*, maar de verwachting bestaat dat het nog eens zal uitgroeien tot een grootbladige donkerbruine beuk, want het is een ver-

edelde soort. De plaats waar hij gisteren is geplant, langs de Groene Zoom naast het restaurant Het Witte Paard is wel zeer geschikt. Het bestuur van de R.T.C. heeft bij monde van zijn voorzitter, de heer H. G. Steenweg, het geschenk aanvaard onder dankzegging aan de heer H. M. de Heer, 2e secretaris van de Rotterdamse Gemeenschap, de heer Gelderman van de Commissie Groen en Bloemen en het hoofd van de Plantsoendienst de heer Vink. Het zal worden beschouwd als een symbool van de goede samenwerking tussen deze instanties en de T.K.C., die zich zo beijveren om de arbeidende bevolking de voorwaarden tot enige levensvreugde te scheppen.

27.10.'49

2. HET BELANG VAN BOMEN VOOR VREEWIJK IN HET VERLEDEN

De bomen in tuinen, straten en collectieve tuinen dragen in belangrijke mate bij aan het groene karakter van Tuindorp Vreewijk. Dat is vanaf het begin van de aanleg al zo geweest.

Het Masterplan Buitenruimte geeft een reconstructie van de historische situatie van het groen inclusief de bomen. Voor de volledigheid zijn de conclusies daaruit met betrekking tot de bomen hier opgenomen. Gegevens komen van Joost Volkers die in 1995 met behulp van foto's en mondelinge informatie van oude Vreewijkers de ooit aangelegde situatie reconstrueerde. De Nijl Architecten legden dit vast op de reconstructiekaart in de Cultuurhistorische Verkenning. Nadere bestudering van oude foto's in 2010 leidde tot een aantal nieuwe inzichten.

In Tuindorp Vreewijk zijn behalve de randwegen (Groene Hilledijk, Bree, Beukendaal en Hovendaal) de Groenezoom en de Dreef stevig in de bomenrijen gezet. Ook staan er bomenrijen op Iependaal, Langewelle, Kortewelle en de Jagerslaan. Dit zijn structuurdragers van een iets lagere orde. In de andere straten stonden geen aaneengesloten rijen bomen maar wel hier en daar een solitaire boom die het straatbeeld bepaalde.

De beide singels Lede en Langegeer waren ingeplant met losse bomen hier en daar, op verschillende hoogte in het talud met een rijk gevarieerd sortiment. De Langegeer moest in zijn rechtheid en openheid verwijzen naar de vroegere poldersloot, de Lede naar een bochtige singel met grotere intimiteit. Die beoogde tegenstelling is niet sterk uitgewerkt. De Langegeer heeft relatief veel bomen, waarmee bruggen en T-aansluitingen worden benadrukt. Het soortenrijke sortiment is zeker niet polderachtig maar lijkt meer op een tuin (gardenesk). De bomen staan soms solitair of in groepjes, dan weer in rijen, op wisselende hoogtes in de taluds.

Bij de Lede is dat laatste ook het geval: bomen soms in rijen, dan solitair of in groepjes, soortenrijk sortiment, soms boven-, soms onderaan het talud.

Molenwei met esdoorns, klimplanten en verlichting in de Haag

reconstructie groene hoofdstructuur door De Nijl Architecten

Boogjes met gouden regen ca 1950

Hier volgt een lijst met soorten die waarschijnlijk tot de oorspronkelijke aanleg behoren (bron: Groenplan voor Vreewijk - Joost Volkers aangevuld met nieuwe inzichten).

Straten

Beukendaal: Drie rijen niet te herkennen bomen
 Brink: Kastanjes
 Dreef: Twee rijen lindes
 Frankendaal: Esdoorns in de middenberm
 Gr. Hilledijk: Twee rijen populieren, voor de bouw van Vreewijk

Groenezoom: Drie rijen lindes op het plan (in het oostelijk deel nooit gerealiseerd), ook al vroeg kersen

Hovendaal: Paardenkastanjes
 Iependaal: Platanen
 Kortewelle: Vleugelnoot
 Langegeer: Verschillende soorten, als solitair of in kleine groepen als accenten; af en toe in korte rijen

Lede: Verschillende soorten, in rijen, groepen of als solitair; accenten of ruimtegeleidend

Lichtegaard: Acacia's
 Maarland: Meidoorns
 Molenwei: Platanen of esdoorns in een grasstrook

Weimansweg: Iepen, van drie rijen tot één rij; tussen Jagerslaan en Vossepad
 Zuideras: Acacia's tussen Lichtegaard en Enk

Voortuinen

Berkendaal: Vermoedelijk meidoorns in voortuinen ten noorden van de Langewelle
 Boogjes: Gouden regen
 Meiendaal: Niet te herkennen bomen eerste blok ten noorden van de Groene Zoom
 Reineveld: Meidoorns aan de oostkant

Slag: Vermoedelijk gouden regen
 Tiengeburen: Gouden regen één zijde
 Treek: Leilindes
 Vonder: Niet te herkennen bomen
 Voorde: Gouden regen ten zuiden van de Dreef; aan twee kanten bij eerste blok ten zuiden van de Vonder
 Wolvepad: Gouden regen
 Zuideras: Gouden regen één zijde

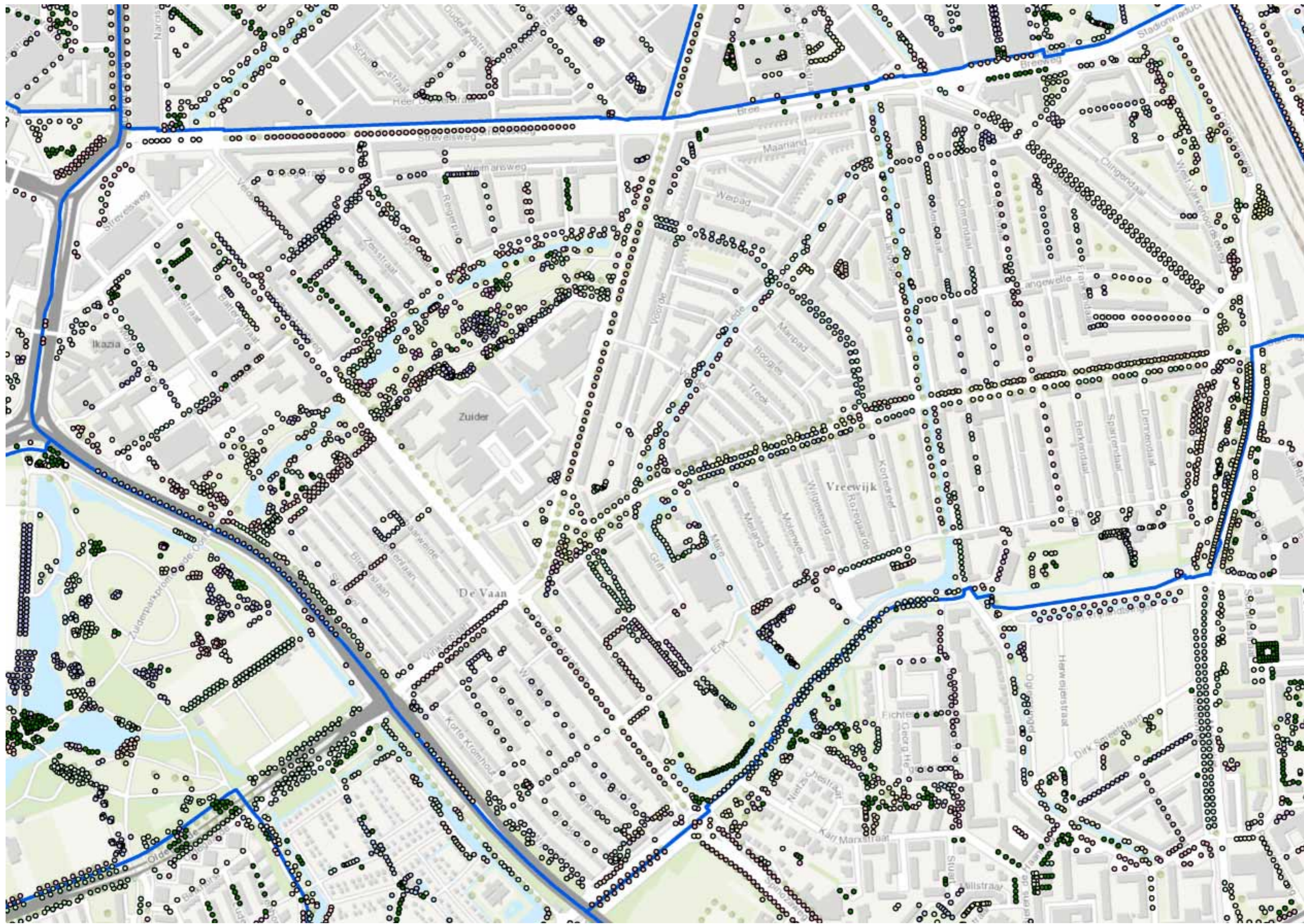
Vermoedelijk zijn er meer kleine bomen in voortuinen geplant zoals Magnolia's. Dat valt tenminste af te leiden uit de soorten die er nu staan.

Achterpaden

Berkendaal/Frankendaal: Prunus
 Binn.terrein Dreef/Langegeer: Rode kastanje
 Manpad: Peren
 Mare/Meiland: Italiaanse populier in zuidelijke punt
 Korte Dreef/Rozengaarde: Prunus
 Meiendaal/Welleplein: Prunus
 Olmendaal/Iependaal: Italiaanse populier
 Olmendaal/Meiendaal: ten zuiden van de Groene Zoom, prunus

Achtertuinten

Helaas zijn er weinig gegevens bekend over de bomen die oorspronkelijk in de achtertuinen waren geplant. Op een tekening van voorbeeldtuinen van de TKC zien we wel regelmatig een boom aangegeven die staat meestal vlak tegen het achterpad aan. Het sortiment wordt meestal niet beschreven sporadisch is er een naam genoemd zoals haagbeuk, plataan, Canada populier en gouden regen.

beeldbepalende straatboom langs het Reigerpad

3. WELKE BOMEN ZIJN ER NU EN HOE BEELDBEPALEND ZIJN ZE?

Het belang van bomen nu

Tuindorp Vreewijk is een Beschermd Stadsgezicht. Bomen spelen hierin een grote rol. Eén van de conclusies uit het Masterplan Buitenruimte Tuindorp Vreewijk is dat de wijk in de afgelopen decennia erg is versteend door verbreding van de straten en aanleg van parkeerplaatsen. Ook het karakter van de tuinen is veranderd. Op veel plaatsen zijn de karakteristieke hagen vervangen door schuttingen langs de achtertuinen. Hierdoor is meer en meer sprake van een dichtgetimmerde wereld van schuren en schuttingen aan de achterkant. Weliswaar een waarborg voor privacy, maar onaangenaam en zonder enige sociale controle. Het grote aantal verschillende bomen in de achtertuinen verzachten dit beeld. Het belang van bomen voor het groene beeld is door de komst van de schuttingen alleen maar toegenomen. Struiken en vaste planten zijn steeds minder zichtbaar, terwijl de bomen er vaak nog wel boven uitsteken.

Ook in de straten zijn bomen belangrijk voor het beeld. In smalle straten met veel geparkeerde auto's kan een enkele boom in de straat of in een voortuin al veel effect hebben. Dat is goed te merken in de paar straten in Tuindorp Vreewijk waar bomen geheel ontbreken zoals de Kouterstraat, de Zeisstraat, Meiland en Rozegaarde. Deze straten zijn niet de mooiste van de wijk. Terwijl in een vergelijkbare straat als het Reigerpad één boom al veel effect heeft.

Bomen in eigendom en beheer van de gemeente

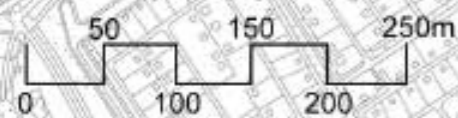
De bomen in de structuurbepalende straten zoals aangegeven op de kaart op blz. 10, zijn voor een belangrijk deel nog aanwezig. Het sortiment is nagenoeg onveranderd t.o.v. de eerste aanleg. De gemeente Rotterdam beheert de bomen in het openbaar gebied, langs de straten en in de parken en plantsoenen. Deze bomen zijn op een digitale

kaart verzameld (zie blz 12 hiernaast). Per boom is bekend wanneer hij geplant is, welk soort het betreft en hoe groot de boom is. Binnen de plangrenzen van het Masterplan buitenruimte staan ruim 1000 bomen in het openbaar gebied. Deze bomen zijn in het kader van het Masterplan buitenruimte al beoordeeld (zie kaart blz 14). Op de Masterplankaart zijn de bestaande bomen op cruciale plekken in de straten aangetekend. Ook zijn cruciale plekken waar bomen gewenst zijn gemarkeerd (zie ook kaart blz 15).

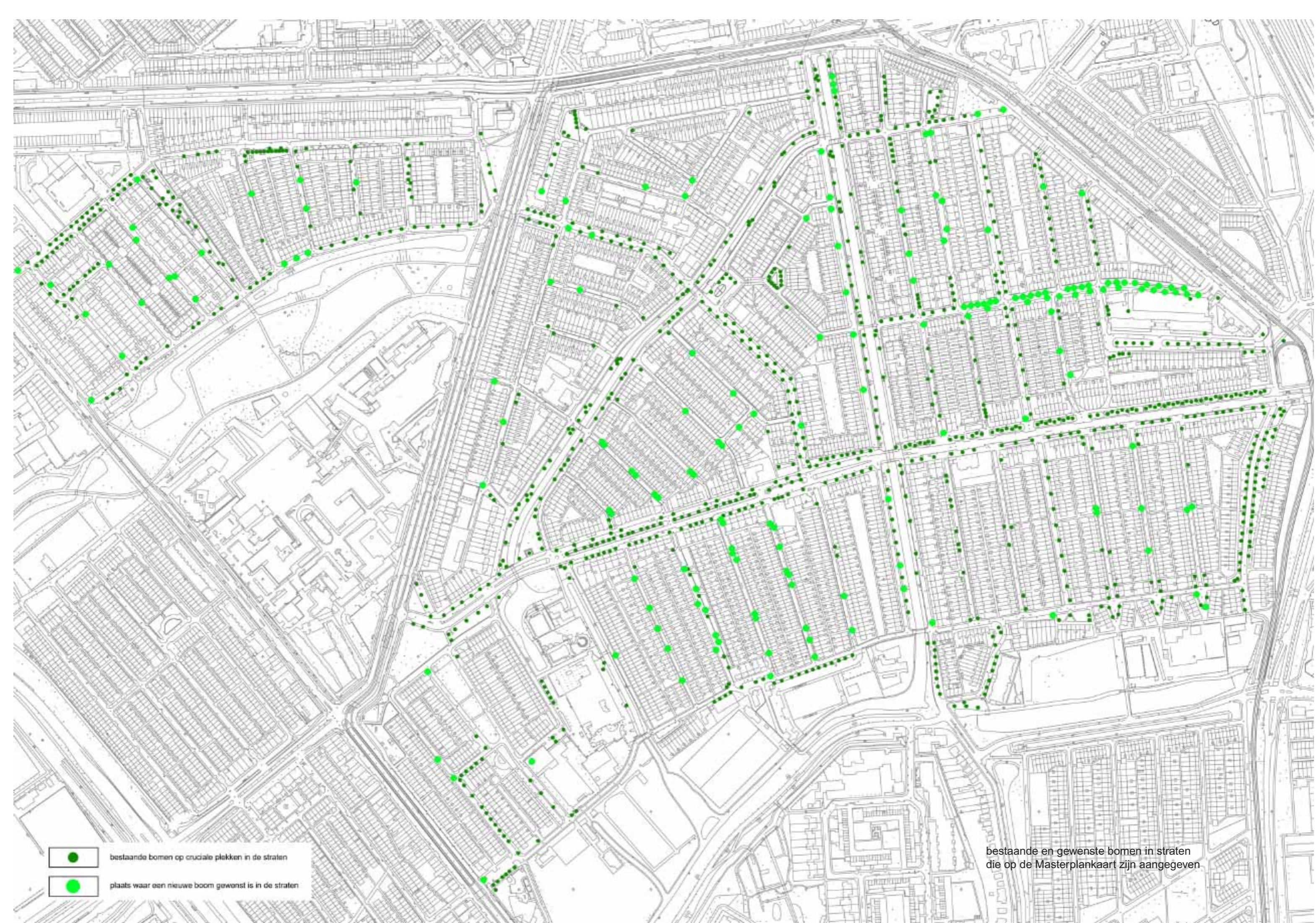
Bosplantsoen zoals bijvoorbeeld aan de achterzijde van de Hovendaal langs het tramtrace en bij de Valkeniersweide dragen bij aan het groene karakter van de wijk. Bosplantsoen geeft een verhoogde natuurwaarden. Het beheer en onderhoud is gericht op de instandhouding. Boomvormers worden gespaard en soms is het noodzakelijk om te snoeien/dunnen om het bosplantsoen te verjongen.

In de openbare ruimte staat een aantal straatbomen met forse kronen in de directe omgeving van gebouwen. Dit leidt soms tot overlastklachten. De praktijk wijst uit dat vrijwel alle klachten rond lichttoetreding in de "compromissfeer" worden opgelost en de boom(beplanting) gehandhaafd kan blijven. Bij klachten worden soms snoeimaatregelen uitgevoerd en bomenrijen gedund. Bij vervanging wordt soms de boomsoort aangepast.

- herinrichten straat met gebakken klinkers op rijbaan en stoep
- idem, maar minimaal wenselijke rijbaanbreedte van 3,5m niet realiseerbaar
- parkeerzone (zowel haaks- als langsparkeren)
- onderzoeken of parkeren aan één zijde kan vervallen
- (her)introduceren van bomen in gras
- onderzoeken of het mogelijk is om nieuwe kleine voortuinen (1-2m) aan te leggen
- bestaande/nieuwe boom op cruciale plek in de straat (NB niet alle aanwezige bomen zijn aangegeven)
- verbeteren of nieuwe sanleg van wandelpad
- zoekgebied voor lokale wijkstallingsgarage (indicatief)
- herinrichten binnenhof 1e prioriteit
- herinrichten binnenhof 2e prioriteit
- herinrichten binnenhof 3e prioriteit
- ankerpunt met ingrijpende herinrichting
- ankerpunt met kleine aanpassingen
- zoekzone vergroting oppervlak waterberging en te vergroenen gebied

MASTERPLAN BUITENRUIMTE TUINDORP VREEWIJK

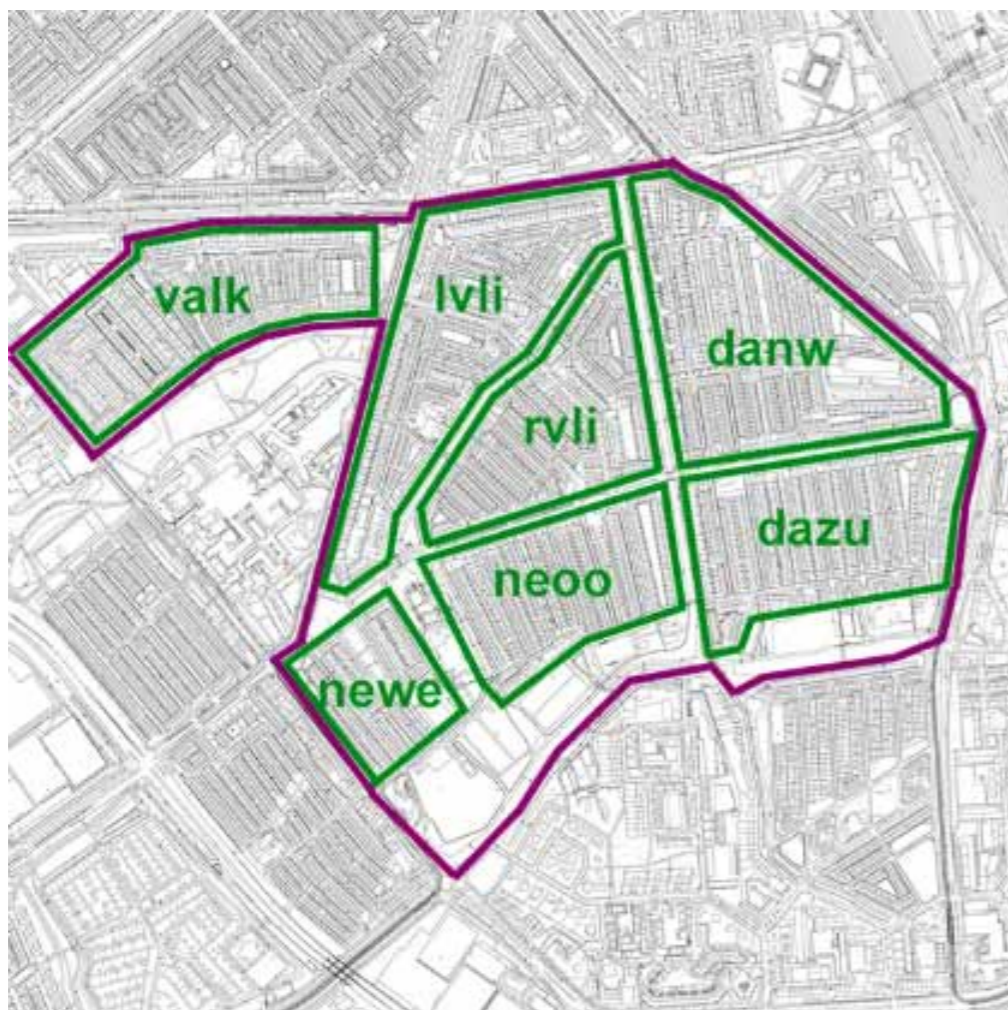
 bestaande bomen op cruciale plekken in de straten

 plaats waar een nieuwe boom gewenst is in de straten

bestaande en gewenste bomen in straten die op de Masterplankaart zijn aangegeven

in 2010 geïnventariseerde bomen
met een stamomtrek groter dan 0,3m in tuinen en groter dan 0,2m in binnenhoven

plangrens en deelgebieden

Bomen in tuinen en openbare binnentuinen: inventarisatie in 2010

Een inventarisatie van de grote bomen in de binnentuinen en de privé-tuinen was tot 2010 niet beschikbaar. Die is daarom in het kader van het Masterplan gemaakt. In de zomer van 2010 zijn ca 725 bomen in binnentuinen en privé-achtertuinen geïnventariseerd. Van alle bomen in privé-achtertuinen met een stamdiameter groter dan 30 cm is de globale positie bepaald. Omdat de tuinen niet zijn betreden maar de inventarisatie vanaf de achterpaden is uitgevoerd, is gekozen voor een makkelijker te schatten diameter-maat en niet voor een maat voor de stamomtrek op 130 cm. De diameter van 30 cm kwam globaal overeen met de omtrek van 100 cm, de minimum maat voor bomen die destijds bij kap vergunningplichtig waren. In deze inventarisatieronde zijn ook alle bomen in de openbare binnentuinen met een stamdiameter groter dan 20 cm ingemeten.

Van deze twee groepen bomen is bovendien (visueel) de vitaliteit beoordeeld. (Zie kaart inventarisatie 2010 blz 16)

Voor de afronding van het Masterplan was geen tijd om de gegevens uit de inventarisatie van 2010 verder te duiden. Er ontbrak met name een oordeel over de beeldbepalendheid van deze bomen.

Een nieuwe beoordelingsronde van bomen in tuinen

Tussen juni 2012 en september 2013 zijn de twee jaar eerder geïnventariseerde bomen alsnog op hun beeldbepalendheid en dus waarde beoordeeld. Ook zijn er in die rondgang een groot aantal extra bomen met een stamdiameter kleiner dan 30 cm aan de opnames toegevoegd. Bovendien is er nog een aantal bomen in zij- en voortuinen toegevoegd en beoordeeld.

Het resultaat van deze rondgang is op kaart vastgelegd, iedere boom heeft een nummer gekregen en op een bijbehorende spreadsheet zijn aanvullende gegevens over deze bomen genoteerd. (Zie kaart inventarisatie 2012 blz 18). Daarbij is dezelfde plangrens aangehouden als in het Masterplan Buitenruimte, namelijk de grens van het beschermd stadsgezicht. Tijdens de inventarisatie van de bomen in de tuinen zijn binnen de plangrens 7 deelgebieden onderscheiden:

- VALK - De Valkenier/Landbouwbuurt
- LVLI - Linker Halve Vlieger
- RVLI - Rechter Halve Vlieger
- DANW - Dalenwijk noordwest
- DAZU - Dalenwijk zuid
- NEOO - Negen oost
- NEWE - Negen west

Op basis waarvan is de beeldbepalendheid in tuinen en openbare binnentuinen beoordeeld?

De bomen zijn ingedeeld in 3 categorieën:

- Zeer beeldbepalend
- Beeldbepalend
- Minder beeldbepalend

De bomen zijn door een ervaren deskundige beoordeeld. De volgende overwegingen waren daarbij leidend:

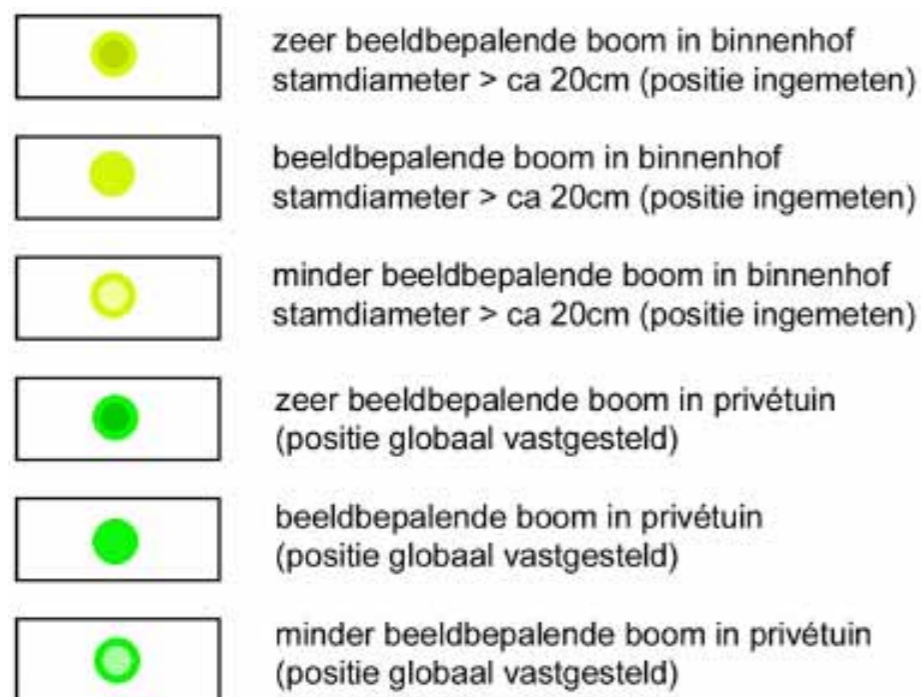
- De **boomsoort**: soorten met een mooie habitus, expressieve vorm, bloei en/of herfstkleur hebben een hogere waardering gekregen dan soorten die dat niet hebben. Zo kregen bijvoorbeeld veel loofbomen de voorkeur boven coniferen omdat deze laatste groep door het jaar heen weinig verandert. Bovendien komen coniferen nauwelijks voor op oude foto's.
- De **positie in relatie tot de zichtbaarheid**: bomen direct langs achterpaden, op uiteinden van paden en op hoeken scoren hoger dan bomen die nagenoeg uit het zicht staan.

- zeer beeldbepalende boom in binnenhof
stamdiameter > ca 20cm (positie ingemeten)
- beeldbepalende boom in binnenhof
stamdiameter > ca 20cm (positie ingemeten)
- minder beeldbepalende boom in binnenhof
stamdiameter > ca 20cm (positie ingemeten)
- zeer beeldbepalende boom in privétuin
(positie globaal vastgesteld)
- beeldbepalende boom in privétuin
(positie globaal vastgesteld)
- minder beeldbepalende boom in privétuin
(positie globaal vastgesteld)

uitsnede uit een deel van de kaart

- De **vitaliteit**; als een boom een zeer slechte vitaliteit heeft en er armetierig uitziet is de waardering vaak lager gesteld.
- De **context**: als er veel bomen in een blok staan is kritischer geoordeeld dan als er maar weinig stonden. Een enkele boom in een verder kale ruimte is belangrijk, ook al is de vorm of vitaliteit wat minder.

Een aantal bevindingen uit de beoordelingsronde in 2012

Tijdens de rondgang zijn een aantal zaken opgevalen. Hier volgt een opsomming van de bevindingen, vervolgens wordt op een aantal zaken nader ingegaan:

- Van de in 2010 geïnterviewde 722 bomen zijn er nu nog 658 in leven, 9% is verdwenen of (nagenoeg) dood. Dat is een hoog percentage. Daarnaast zijn in de afgelopen jaren 11 bomen in voortuinen verdwenen.
- Er zijn behoorlijke verschillen in groene sfeer per buurt. Met name in de vernieuwde delen staan te weinig bomen.
- De vitaliteit van sommige oudere bomen in Tuindorp Vreewijk laat te wensen over.
- Er zijn momenteel veel coniferen in achtertuinen aanwezig, dat was vroeger niet zo.
- Er zijn hier en daar nog sporen van planmatige aanplant van soorten in voortuinen zoals dat vroeger gebeurde. Bijvoorbeeld Finse meelbessen langs de Grift, rode prunussen op straathoeken langs de Enk en Magnolia's langs de Lede.
- Uit de inventarisatie blijkt dat er in relatief diepe tuinen meer bomen staan dan in de kleine tuinen. Een typisch voorbeeld daarvan is het grote aantal bomen in de tuinen aan het Maarland (eigenlijk voortuinen).
- Er is een aantal tuinen waarin verhoudingsgewijs erg grote bomen staan. De bewoners zouden daar last van kunnen hebben.

Gebruikt sortiment

De soortenrijkdom van de bomen in de achtergebieden is zeer groot. Er zijn meer dan 50 verschillende soorten waargenomen. Dat sluit goed aan bij de oorspronkelijke situatie. De veelsoortigheid van het groen was een van de intenties bij de aanleg van het tuindorp en had vooral een educatieve betekenis, Tuindorp Vreewijk als een "Arboretum" waar men kennis kon nemen van de rijkdom van de natuur.

Opvallende soorten die veel voorkomen:

Betula pendula (ruwe berk)

Salix babylonica 'Tortuosa' (kronkelwilg)

Prunus cerasifera 'Nigra' (rode kerspruim)

Prunus serrulata (Japanse sierkers)

Magnolia's (beverboom)

Coniferen in het bijzonder cultivars van chamaecyparis (cipres)

Vitaliteit en water

West Nederland zakt. Hierdoor neemt de afstand tussen het grondwater en het maaiveld af. Bomen compenseren deze dunnere leeflaag door hun wortels meer horizontaal te laten groeien. Bomen hebben daardoor een groter leefoppervlak nodig. Een redelijk ongestoord leefoppervlak betekent zo min mogelijk verharding. Dit is niet eenvoudig in een dicht bebouwde wijk als Tuindorp Vreewijk. Dit kan mede een verklaring geven voor de vitaliteitsproblemen van sommige oudere bomen.

Grote bomen in kleine tuinen

Tuindorp Vreewijk is al meer dan een eeuw oud, dat is goed te zien aan de grote bomen. Deze grote bomen zijn belangrijk als dragers van het groene karakter van de wijk. Maar het kan zijn dat er in de loop van de jaren een situatie is gegroeid dat er nooit meer zon komt in een tuin of een huis. Dan moet gekeken worden of snoei een verbetering van de situatie oplevert. Alleen in het uiterste geval valt kap te overwegen. Als een te grote boom gekapt

bomen die tussen 2010 en 2012 zijn verdwenen
of doodgegaan

grote boom in kleine tuin

is, is het van belang om bij de herplant een goede nieuwe boom te kiezen, een soort die minder groot wordt. Zo kunnen problemen in de toekomst voorkomen worden.

Tussen 2010 en 2012 verdwenen bomen

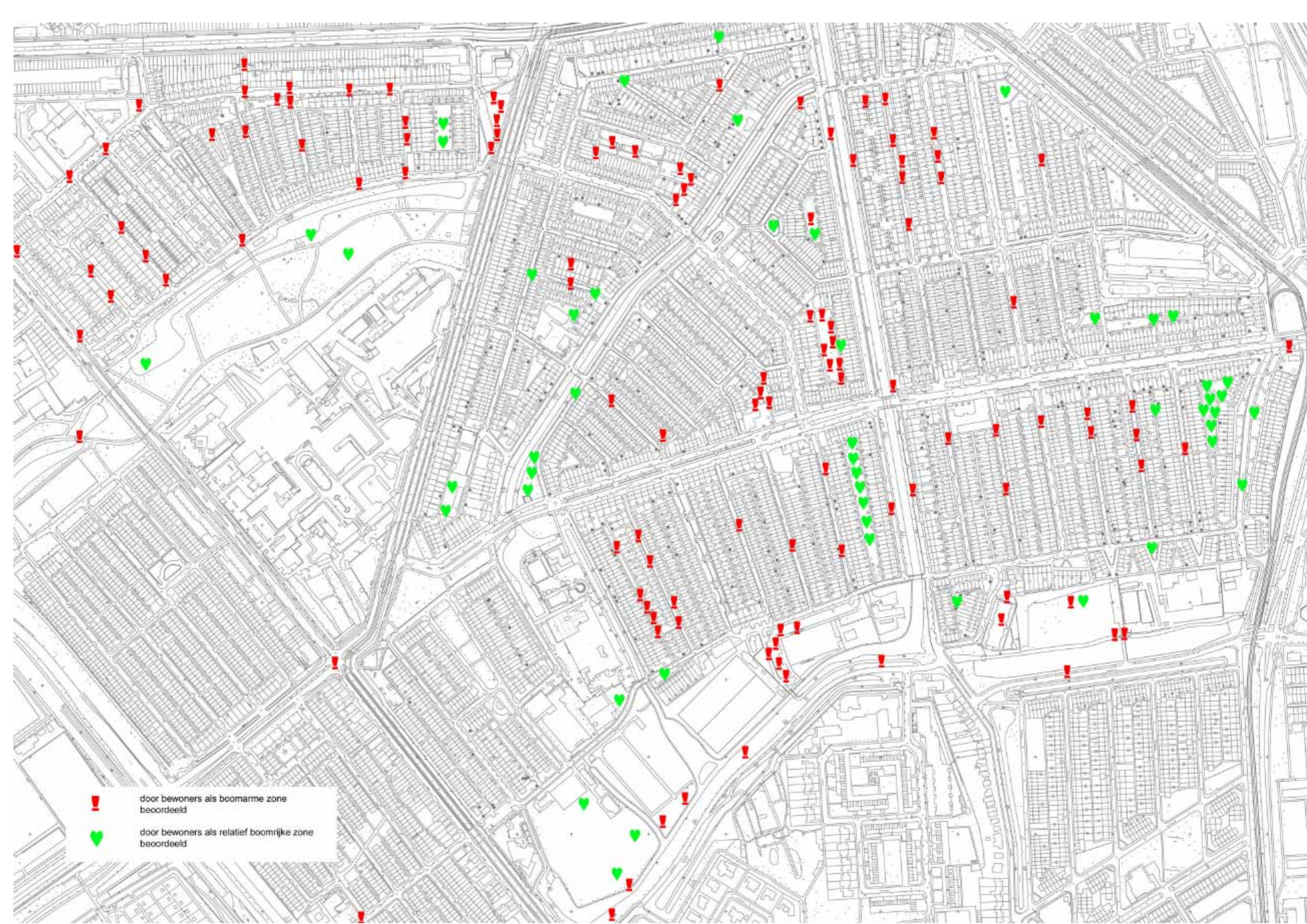
Uit een vergelijking van de twee inventarisaties uit 2010 en 2012 blijkt dat er in die periode 64 bomen zijn gekapt of doodgegaan, dat is bijna 9%. Dit is op het eerste gezicht een hoog percentage. In een gezonde cyclus gaan we ervanuit dat een boom gemiddeld 40 jaar oud wordt voordat het tijd is om te kappen vanwege gevaar voor omvallen. De Bomenstructuurvisie Rotterdam houdt deze periode aan voor sterk verstedelijkt gebied. Sterk verstedelijkt gebied biedt niet altijd de meest optimale groeiplaatsomstandigheden voor een boom. De gemiddelde levensduur van 40 jaar betekent dat per kalenderjaar ca 2,5% van de bomen verdwijnt, in 2 jaar tijd ongeveer 5%. De leeftijdsopbouw van het Tuindorp Vreewijks bomenbestand is niet in kaart gebracht. Wel is tijdens het inventariseren een redelijk gevarieerde leeftijdsopbouw geconstateerd. Dus daaruit valt 9% kap in zo'n korte periode niet te verklaren.

Van de 64 verdwenen bomen stonden er 15 in de binnenhoven en 49 in particuliere tuinen.

Er is uitgezocht hoe het met de 64 verdwenen bomen is vergaan. In de administratie van de Wabo zijn de particuliere aanvragen geïnventariseerd vanaf oktober 2010. Hieruit blijkt dat er 33 bomen door Havensteder zijn aangevraagd en 4 bomen door particulieren. Van deze 37 aangevraagde bomen is voor 25 bomen een vergunning verleend. Dit houdt in dat er 39 (64 min 25) zonder vergunning zijn verwijderd door particulieren.

Een extra opmerking is hier op zijn plaats: met de verandering van de APV en daarmee het ver-

vallen van de plicht voor particuliere personen een vergunning voor kap aan te vragen, zijn de bomen in de tuinen van koophuizen feitelijk vogelvrij. Mede daarom onderzoekt de gebiedscommissie Feijenoord (voorheen deelgemeente Feijenoord) de mogelijkheid om de vergunningplicht voor kap voor particuliere personen in Tuindorp Vreewijk heringevoerd te krijgen.

- ! door bewoners als boomarme zone beoordeeld
- ♥ door bewoners als relatief boomrijke zone beoordeeld

nagenoeg verdwenen boom

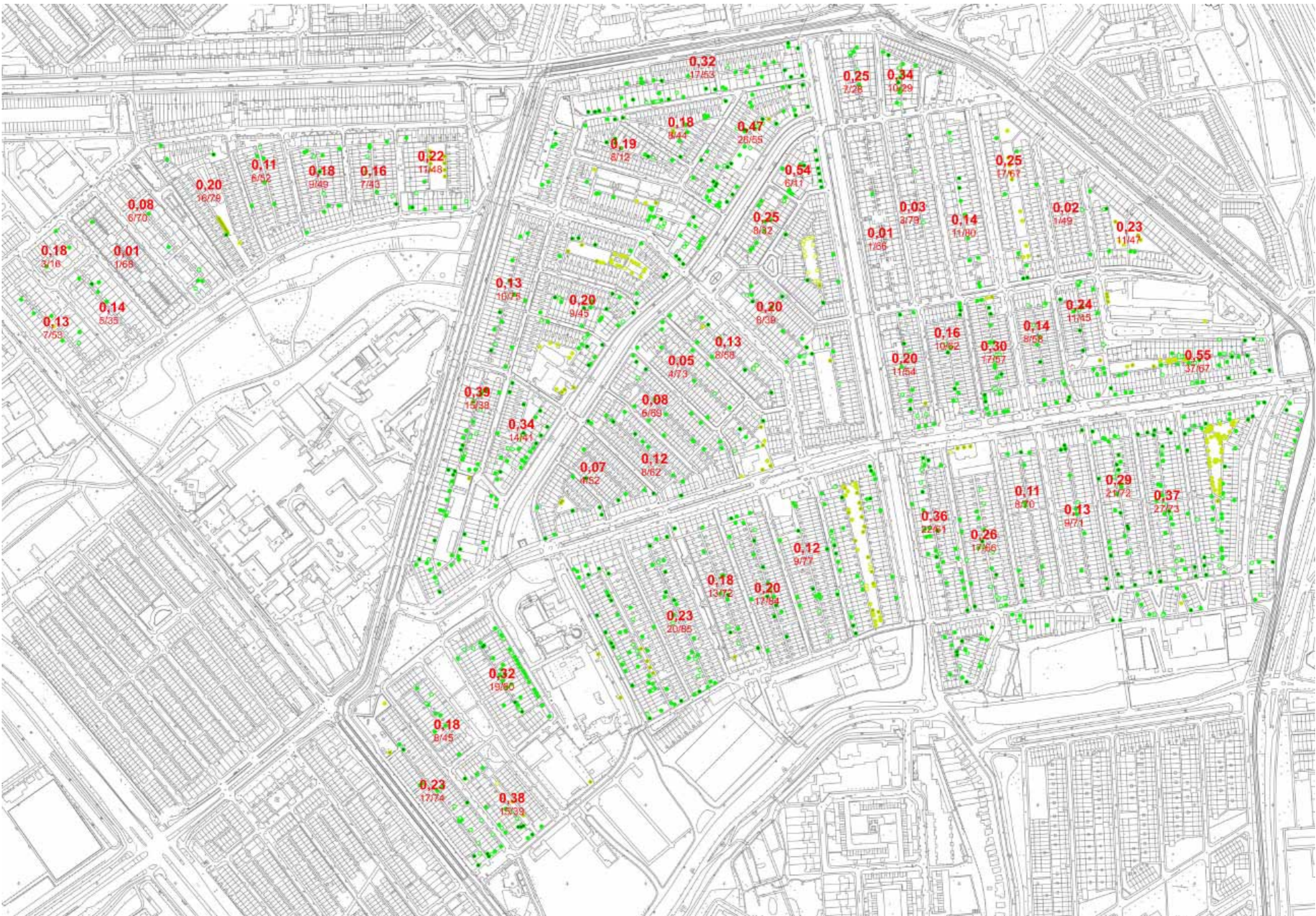
Verdeling van de bomen over Vreewijk

Tijdens de discussies over dit bomenplan kwam keer op keer de vraag naar voren of te bepalen is wanneer er in een gebied te weinig of genoeg bomen zijn. Op twee manieren is geprobeerd om hierover een gefundeerde uitspraak over te doen: Op twee manieren is geprobeerd om hierover toch gefundeerde uitspraken te doen:

- Tijdens een bewonersavond over het Bomenplan-in-wording op 18 maart 2013 heeft een groep van ongeveer 40 bewoners op kaarten aangegeven welke gebieden ze “boomarm” vinden en welke gebieden positief worden beoordeeld m.b.t. de aanwezige bomen. De resultaten staan op de kaart hiernaast (blz 22). Opvallend is dat vooral straten als boomarm worden beoordeeld. Dit oordeel kan mede bepaald zijn door het feit dat er meer door de straten dan door de achtergebieden wordt gelopen. Zodoende heeft men een beter beeld van de straten. Het is zeker waar dat de straten in de afgelopen decennia boomarmer zijn geworden. Dat blijkt uit de vergelijking van oude foto's met de huidige situatie.
- Daarnaast is een meer objectieve coëfficiënt bepaald van het aantal bomen in **achter- en zijtuinen** per bouwblok (zie kaart blz 24). Deze kaart geeft een redelijk beeld van de verdeling over Vreewijk. Het zijn geen keiharde getallen omdat bijvoorbeeld de spreiding binnen het blok er niet in is meegenomen. Maar het beeld komt wel min of meer overeen met het gevoel dat tijdens de rondgang al ontstond. Globaal kan de volgende vuistregel worden gehanteerd m.b.t. de coëfficiënten:
 - coëfficiënt 0-0,1: zeer boomarm
 - coëfficiënt 0,1-0,2: boomarm
 - coëfficiënt >0,2 aantal bomen redelijk tot goed, dat is ca 1 boom per 5 tuinen.

Uit deze laatste meer objectieve methode blijkt dat minstens ca. de helft van Tuindorp Vreewijk al als boomarm beoordeeld moet worden. De volgende gebieden zijn met name zeer boomarm:

- het vernieuwde deel van de Landbouwuurt,
- het zuidelijk deel van de Rechter Halve Vlieger,
- de nieuwbouw gebieden in Dalenwijk noordwest.

4. BOMENPLAN VOOR TUINDORP VREEWIJK

Met als doel het in stand houden van de kenmerkende groene sfeer in Tuindorp Vreewijk worden in dit bomenplan in hoofdlijn twee koersen gevolgd:

1. Bescherm de bestaande bomen, zorg dat er alleen in het uiterste geval bomen worden gekapt.
2. Zorg dat er regelmatig op allerlei plaatsen in de wijk nieuwe bomen worden aangeplant zodat er een gezond bomenbestand met een gevarieerde leeftijdsopbouw blijft bestaan.

Belangrijke rol voor gemeente en Havensteder

De gemeente Rotterdam en de grootste verhuurder Havensteder spelen een belangrijke rol bij het beschermen van de in Tuindorp Vreewijk aanwezige bomen. In de eerste plaats door een goed beheer van de eigen bomen in het openbaar gebied en in de tuinen en binnenhoven en daarnaast door zeer kritisch te kijken als er verzoeken zijn om bomen te kappen. Havensteder heeft een document opgesteld waarin wordt beschreven hoe de procedure is als bewoners een boom willen laten kappen.

Convenant

Ook de bewonersorganisaties dragen hun steentje bij aan het groen houden en verder vergroenen van de wijk. Vertegenwoordigers van de bewoners zijn actief betrokken bij de totstandkoming van dit Bomenplan. Het is de bedoeling dat er bij de vaststelling van dit Bomenplan een Groenconvenant wordt getekend door de drie partijen die aan de lat staan om Tuindorp Vreewijk groen te houden en groener te maken, namelijk de bewonersorganisatie BOV en de Huurdersvereniging, Havensteder en de gemeente als beheerder van de buitenruimte. Het convenant verwoordt de gezamenlijke inspanningsverplichting om het groen in Tuindorp Vreewijk te bewaken, uit te breiden en op een hoger kwaliteitsniveau te brengen.

Havensteder en de zorg voor het groen

Vooruitlopend op dit convenant heeft Havensteder de Tuinclausule ingevoerd. Bij wisseling van huurders (mutatie) ondertekent de nieuwe huurder een contract waarin ook afspraken worden gemaakt over de tuin. Dit is de Tuinclausule. Bij oplevering van een woning geldt een standaardprocedure waarbij de woning én de tuin verhuurklaar worden gemaakt conform de richtlijnen uit het Masterplan Buitenruimte. Deze procedure houdt in dat de verhuurmakelaar er voor zorgt dat de tuin voor maximaal een derde deel bestraat is. Daarnaast worden schuttingen die bij de woning horen vervangen door hagen van ongeveer 50 cm hoog. Deze hagen mogen uitgroeien tot een hoogte van 1.20 meter aan de voorkant en 1.80 meter aan de achterkant. Een gezamenlijke schutting wordt alleen verwijderd als de burens er mee eens zijn. Tot slot wordt er gesnoeid als dat nodig is.

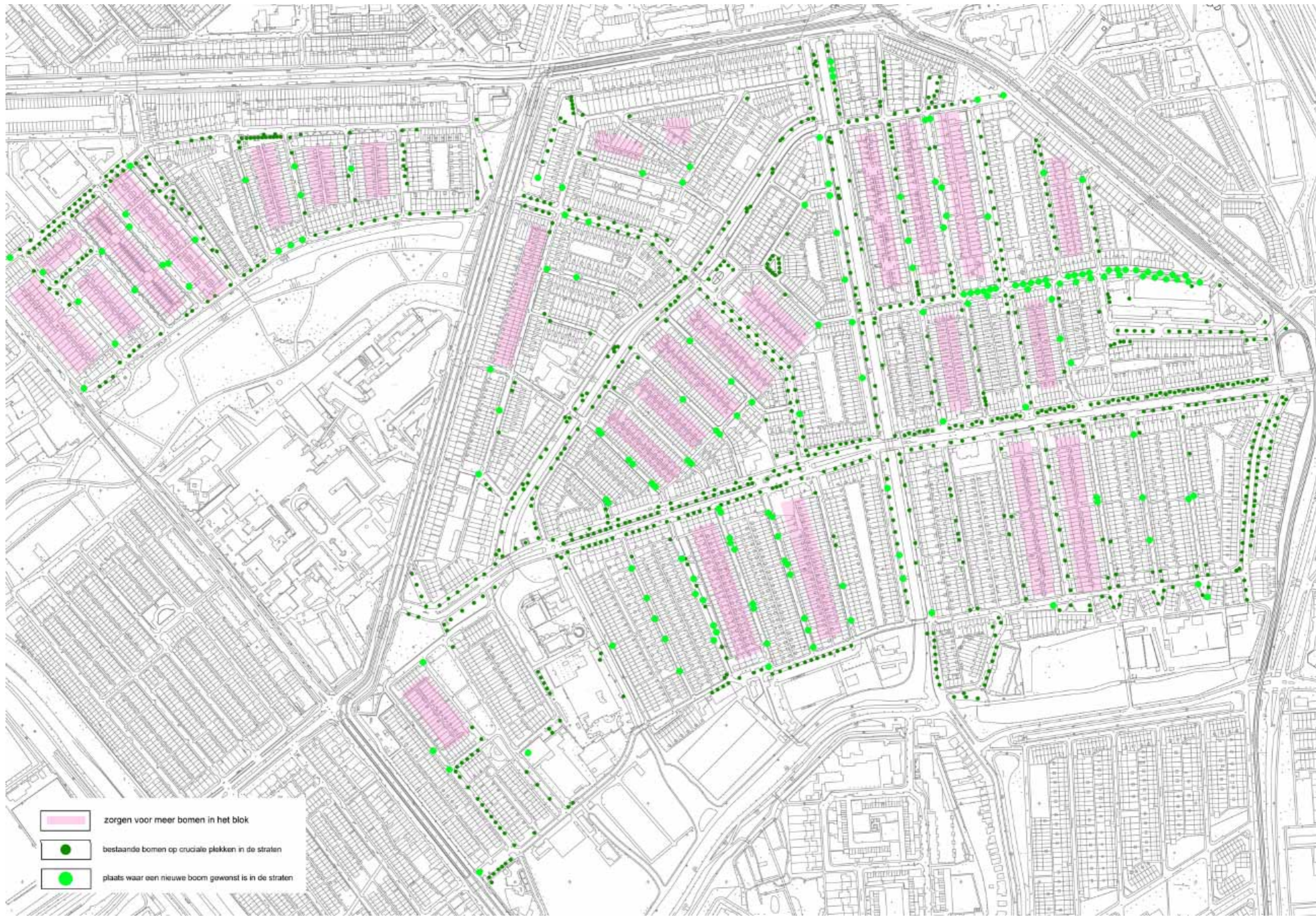
Ook is Havensteder een experiment gestart waarin bewoners bewust kiezen voor het wonen in het Tuindorp Vreewijk. Met zijn gemakken en ongemakken. En waardoor bewoners bewust kiezen voor het groen, de tuin en de bomen.

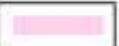

Nieuw beleid ontwikkelen voor particulieren

Per 1 juli 2013 zijn de regels voor het kappen van bomen aangescherpt voor organisaties en instanties zoals de gemeente, verenigingen en verhuurders/woningcorporaties. Vanwege het specifieke karakter van Tuindorp Vreewijk en de wens om in deze wijk het bestaande groen goed te beschermen, onderzoekt de gebiedscommissie Feijenoord (voorheen deelgemeente Feijenoord) de mogelijkheid om de vergunningplicht voor kap door particuliere personen in Tuindorp Vreewijk heringevoerd te krijgen.

Kap alleen in uiterste noodzaak: “behoud, tenzij”

De kapvergunning is voor particulieren afgeschaft maar geldt nog wel voor de gemeentelijke bomen

- zorgen voor meer bomen in het blok
- bestaande bomen op cruciale plekken in de straten
- plaats waar een nieuwe boom geworst is in de straten

en voor rechtspersonen zoals Havensteder. Voor het grootste deel van de Vreewijkse bomen is het op dit moment dus juridisch goed mogelijk om de kap van bomen zoveel mogelijk te beperken. In hoofdstuk 5 (blz 33) worden de procedures verder toegelicht. Bij het aanvragen en verlenen van vergunningen voor kap gaat het altijd om maatwerk, ieder verzoek moet ter plaatse bekeken en beoordeeld worden. Eerst moet de vraag beantwoord worden of er redenen zijn om de betreffende boom aan te pakken. Kap zal altijd een uiterste maatregel zijn, ook vak-kundige snoei kan in een aantal gevallen een oplossing bieden.

Herplant

Voorwaarde voor iedere omgevingsvergunning kap is herplant van een nieuwe boom. Dat is vastgelegd in de APV en het document Herplantplicht van de deelgemeente Feijenoord (laatste actualisatie 7 maart 2006). Er zijn spelregels voor herplant:

- De termijn van herplant wordt op één jaar gesteld, rekening houdend met het juiste plantseizoen.
- De gemeente en rechtspersonen als Havensteder zijn verplicht evenveel bomen terug te plaatsen als er gekapt zijn. Dit moet op dezelfde plaats, wanneer dit niet mogelijk is dan op een plaats in de nabijheid, binnen dezelfde wijk.
- Het aantal bomen per tuin kan -wanneer een herplantplicht opgelegd wordt- met behulp van de "bomen-matrix" bepaald worden.

Herplant dus bij voorkeur op dezelfde plek en, als het echt niet anders kan, op een meer passende plaats in Tuindorp Vreewijk. De boomarme gebieden in Tuindorp Vreewijk zijn als eerste aangewezen voor herplant die niet op de oorspronkelijke plek kan plaatsvinden.

De twee belangrijkste herplantplichtigen, de gemeente en Havensteder hebben beide een

controlesysteem beschikbaar:

- Havensteder kan zijn herplantplicht controleren via het bijhouden van de inventarisatiegegevens. De inventarisatie van 2012 wordt 1x per 2 jaar geactualiseerd om zo te controleren of aan de herplantplicht is voldaan.
- De herplantplicht voor de openbare bomen is controleerbaar via het BSB systeem. Dit Beheer Systeem Buitenruimte geeft aan waar herplant plaatsvindt of heeft plaatsgevonden. Daar waar in de beschikking van de kapvergunning geen herplantplicht is opgelegd, komen geen bomen terug. Het is niet altijd automatisch zo dat in het seizoen direct na de kap de herplant plaatsvindt. Soms zit hier, bijvoorbeeld vanwege beschikbaarheid van bomen, wat meer tijd tussen.

De uiteindelijke controle over de uitvoering van de herplantplicht ligt bij de boswachter (BOA).

Bomen goed beheren

Voor alle bomen, dus ook die in privétuinen, geldt dat ze goed onderhouden moeten worden. Ze mogen bijvoorbeeld niet in een dichte verharding worden gezet en moeten vakkundig worden gesnoeid, rekening houdend met de natuurlijke habitus van de boom. Bouwwerken zoals schuurtjes en schuttingen moeten niet op de wortels van de bestaande bomen worden geplaatst.

Bomen tijdens de renovatie

Zowel bij het voorbereiden van de renovatie in het kader van het Verbeterprogramma Tuindorp Vreewijk als tijdens de uitvoering moet goed aandacht worden gegeven aan het beschermen van de aanwezige bomen. Er moet voorkomen worden dat de grond te veel wordt aangestampt door bouwwerktuigen en dat boomwortels beschadigen of uitdrogen. Bij het bepalen van de nieuwe positie van schuurtjes moet rekening worden gehouden met de aanwezige bomen.

Liquidambar styraciflua

Malus floribunda

Prunus yedoensis

zorgen voor goede groeiomstandigheden voor straatbomen

Zorg voor nieuwe aanplant

Het is wenselijk dat Tuindorp Vreewijk zijn groene signatuur behoudt. Dat vraagt om een actieve inzet voor de verjonging en uitbreiding van het bomenbestand. Het is niet voldoende om daarbij alleen te kijken naar het nieuwe bomenbestand in de openbare ruimte. Ook de voor- en achtertuinen en de collectieve tuinen kunnen hun steentje bijdragen aan vernieuwing en verjonging van het bomenbestand. Dat is in het verleden niet anders geweest.

Nieuwe bomen in de straten

In het Masterplan Buitenruimte zijn de beeldbepalende bomen in de straten vastgelegd. Bovendien zijn er locaties aangegeven waar nieuwe bomen geplant moeten worden in verder boomarme straten. Bij de renovatie van de straten wordt deze aanplant nagestreefd. Het Masterplan dient als leidraad bij het maken van de inrichtingsplannen voor de straten die middels het Verbeterprogramma Tuindorp Vreewijk worden aangepakt.

Nieuwe bomen in tuinen

Ook de bewoners van Tuindorp Vreewijk moeten gestimuleerd worden om weer meer bomen te planten in hun tuinen. Dat geldt zowel voor de huidige bewoners als voor toekomstige bewoners. Belangrijk is dat in alle gevallen goed wordt nagedacht over de beste plaats voor de boom, over een passende soort met aandacht voor de vorm, de bloeiwijze, de herfstkleur en zeer belangrijk ook over goed onderhoud in de jaren na het planten. Achterin de tuin hebben bomen over het algemeen de meeste groei-ruimte. Bij het planten moet rekening worden gehouden met de uiteindelijke hoogte en omvang en het effect daarvan op de tuin en op die van de burens. (Zie ook bijlage 4 op blz 48 voor adviezen over de beste plaatsing van bomen.)

Welk sortiment?

De sortimentskeuze kan deels gebaseerd worden op de historische gegevens over de eerste aanplant, zoals door Joost Volkers een paar jaar geleden is geanalyseerd. Uitgangspunt is dat de variatie in het sortiment blijft bestaan. Er moet wel lering worden getrokken uit het verleden, fouten die eerder zijn gemaakt niet herhalen. In de privé- en collectieve tuinen is in het verleden nogal eens gekozen voor bomen die te groot worden voor hun standplaats en daarom op den duur hinder veroorzaken. Met het oog op duurzaamheid van de beplanting moet daarom de sortimentskeuze van nieuwe bomen weloverwogen zijn, passend bij de standplaats en passend bij de bodemgesteldheid. Ook moeten we er rekening mee houden dat het gebruik van de openbare ruimte inmiddels heel anders is: straten zijn verbreed, voortuinen ingekort met het oog op autoverkeer en parkeercapaciteit.

Bomen worden ingedeeld in 3 grootte-classes:

1e grootte: kroon diameter groter dan 10 m

2e grootte: kroon diameter 6-10 m

3e grootte: kroon diameter minder dan 6m

Voorstel is om de volgende vuistregels te hanteren:

- In de tuinen: loofbomen 2e en 3e grootte en/of een aantal grote struiken, modern sortiment met bewezen kwaliteiten
- In de collectieve binnenhoven: als het even kan 1e grootte bomen, al zijn het er maar een paar. In de randen nabij de privé-tuinen: 2e grootte, rekening houdend met de bezonning
- In de straten: bomen van de 2e grootte en waar dat kan 1e grootte.

De keuze valt op bomen die sterk zijn en niet ziektegevoelig, op bomen die schitteren door vorm, bloeiwijze of herfstkleur en op bomen die niet groter worden dan de straten en tuinen aankunnen.

Amelancier lamarckii

Craetaegus prunifolia

Sortiment voor de tuinen

In het oorspronkelijk plan kregen bewoners bij de oplevering van de woning één boom of struik of klimplant meegeleverd in de voortuin. Voor veel straten was dat dan één soort, waardoor iedere straat zijn eigen timbre kreeg. Het is nu niet meer gewenst mensen één soort als het ware op te dringen, maar liever een keuze uit bijvoorbeeld drie tot vijf soorten voor de voortuin aan te bieden. Deze drie tot vijf variëren per straat, zodat toch sfeerverschillen gegarandeerd blijven, zij het minder uitgesproken. Het aantal coniferen is overmatig vertegenwoordigd en te beeldbepalend geworden in de wijk. Bij nieuwe aanplant worden daarom alleen loofhoutsoorten voorgesteld.

Voor de privé-tuinen kan een keuze gemaakt worden uit de volgende soorten bomen:

Alnus cordata	Malus cv
Alnus incana	Pyrus cv
Amelanchier lamarckii	Prunus yedoensis
Betula pendula	Prunus subhirtella aut.
Betula papyrifera	Sorbus aucuparia
Crataegus monogyna	Sorbus intermedia
Crataegus prunifolia	Sorbus aria
Koelreuteria paniculata	

De veel voorkomende serrulata-prunussen zijn niet toegevoegd omdat de habitus van de meeste cultivars op de lange duur niet mooi blijft.

De volgende sierheesters zijn goed passend:

Acer palmatum	Magnolia soulangeana
Amelanchier laevis	Magnolia stellata
Buddleia cv	Philadelphus coronarius
Cornus kousa	Photinia davidiana
Cornus sanguinea	Prunus padus
Cotoneaster salicifolia	Sambucus nigra
Hamamelis cv	Sambucus racemosa
Hydrangea cv	Syringa cv

Ilex crenata	Viburnum tinus
Kolkwitzia amabilis	Viburnum cv
Laburnum anagyroides cv	

Sortiment voor collectieve binnentuinen

In de collectieve binnentuinen werden vanouds bomen geplant met opvallende bloei en herfstkleur. Regelmatig werd er sierfruit geplant. Soms was er veel variatie per tuin zoals tussen Hovendaal en Dennendaal. De sortimentskeuze is hier ook in de toekomst zeer ruim.

Sortiment voor de straten

Bij de sortimentskeuze voor de straten moet voortgeborduurd worden op wat er in het verleden heeft gestaan (zie de lijst van Joost Volkers blz 11). Dit betreft over het algemeen bomen 2e grootte en waar het kan 1e grootte. In de nauwere straten past een aanvullend sortiment van soorten met een smallere kroon.

Stadsbomen hebben het zwaar te verduren door geparkeerde en rijdende auto's. Bij nieuwe aanplant van bomen in straten moet daarom veel aandacht worden besteed aan goede ondergrondse groeiomstandigheden.

Lijst met bomen voor nauwe straten

Acer campestre	Liquidambar styraciflua
Alnus cordata	Magnolia kobus
Alnus incana	Malus cv
Amelanchier lamarckii	Ostrya carpinifolia
Betula pendula	Prunus yedoensis
Carpinus betulus	Pyrus calleryana
Catalpa speciosa	Sorbus cv
Corylus colurna	
Crataegus prunifolia en andere meidoornsoorten	

Pterocarya fraxinifolia langs de Mare

5. WERKWIJZE KAPAAVVRAGEN TUINDORP VREEWIJK

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de te volgen werkwijze bij de beoordeling van kapaanvragen door de twee belangrijkste eigenaren van bomen in Tuindorp Vreewijk namelijk de gemeente en Havensteder.

Richtinggevend voor de waarde van de bomen in Tuindorp Vreewijk is de eraan toegekende beeldbepalendheid in de inventarisatie van 2012 voor wat betreft de bomen in bezit van Havensteder. (Voor de minder beeldbepalende bomen kan bij vervanging /herplant eerder een omgevingsvergunning kap worden afgegeven dan voor de (zeer) beeldbepalende bomen.) Voor de straatbomen in eigendom en beheer van de gemeente is de waarde bepaald door de opname op de Masterplankaart (op de kaart staan de waardevolle bomen op cruciale plaatsen).

Document Havensteder

Havensteder heeft voor zijn huurders een document opgesteld. Hierin staan de stappen die doorlopen moeten worden om tot de keuze over te gaan om wel of niet een omgevingsvergunning voor kap aan te vragen. In dit stappenplan is een adviesrol voor de Huurdersvereniging Vreewijk weggelegd. Belangrijke onderdelen in dit document zijn de motivatie van de bewoner om een boom te willen kappen, de beeldbepalendheid van de boom, het woongenot en het advies van de Huurdersvereniging Vreewijk (zie blz 38).

Boombeoordelingsformulier Stadsbeheer

Stadsbeheer gebruikt voor de hele stad Rotterdam een boombeoordelingsformulier bij het in behandeling nemen van een omgevingsvergunning voor kap. (zie blz 40). Voor Tuindorp Vreewijk hanteert Stadsbeheer dezelfde systematiek als in de rest van Feijenoord (en de stad). Belangrijke onderdelen in dit document zijn de eigendomssituatie, toetsing aan de APV, de conditie van de boom en de ervaren

overlast. Stadsbeheer slaat standaard het Bomenplan Tuindorp Vreewijk erop na bij de beoordeling van een omgevingsvergunning voor kap. De beeldbepalendheid van de boom drukt een zwaar stempel op het uiteindelijke besluit.

De documenten van Havensteder en Stadsbeheer liggen in elkaars verlengde. Als Havensteder de wens van een huurder om een kapaanvraag in te dienen negatief beoordeelt, al dan niet ingegeven door het advies van Huurdersvereniging, blijft de boom staan. Als Havensteder de wens van een huurder om een kapaanvraag in te dienen positief beoordeelt, al dan niet ingegeven door het advies van Huurdersvereniging, wordt de aanvraag ingediend bij Stadsbeheer. Stadsbeheer beoordeelt op basis van min of meer dezelfde criteria als waarop Havensteder de eerste check heeft gedaan of de boom gekapt mag worden of niet.

Op deze manier is er dubbel gekeken naar zaken als beeldbepalendheid, alternatieven voor kap en locatie specifieke zaken.

Een goede afweging maken om een boom te kappen of niet is en blijft maatwerk.

Zienswijze van de Huurdersvereniging

Hoewel de Huurdersvereniging Vreewijk ziet dat bomen wel eens overlast kunnen veroorzaken, wil zij ook het nut van bomen onder de aandacht brengen en andere oplossingen dan simpelweg kappen. Want de bomen zijn een wezenlijk onderdeel van dit Tuindorp, vooral de grote bomen. Die geven aan dat dit Tuindorp al bijna 100 jaar bestaat. Daar zijn ze in een Vinex-wijk jaloers op. De afwegingen die de Huurdersvereniging maakt bij haar advies staan in bijlage 3 (blz 42).

Herplantplicht en aanpak illegale kap

Voorwaarde voor iedere omgevingsvergunning kap is herplant van een nieuwe boom (zie blz 27).

boomrijke situatie hoek Groenezoom - Frankendaal

De gemeente en Havensteder zijn verantwoordelijk voor de herplant van bomen in de gebieden waarvoor zij omgevingsvergunningen kap aangevraagd hebben. De eindcontrole ligt bij de boswachter (BOA).

Als een boom zonder de benodigde omgevingsvergunning wordt gekapt, is er sprake van illegale kap. Ook levensbedreigende handelingen aan een boom zijn strafbaar. Bij illegale kap, dit is een overtreding op basis van de APV, wordt de boswachter (BOA) of politie ingeschakeld. Als er een strafbaar feit wordt geconstateerd, wordt proces verbaal opgemaakt. Daarna volgt de behandeling door het bevoegd gezag. De praktijk is dat Stadsbeheer dan wordt benaderd voor advies.

De strafrechtelijke vervolging zal over het algemeen bestaan uit een geldboete waarbij de waarde van de gekapte boom, alsmede de kosten van de aanplant van een nieuwe boom (op dezelfde plaats), bij de overtreder in rekening worden gebracht. Daarbij wordt de taxatiemethode NVTB (Nederlandse Vereniging van Taxateurs voor Bomen) 2007-2 gehanteerd.

Continuïteit

Het Bomenplan Tuindorp Vreewijk is geen eindstation maar hopelijk het begin van een nieuwe lente voor het groen in Tuindorp Vreewijk.

De Gemeente is de eigenaar en beheerder van het groen in de openbare ruimte. Zij zorgt ervoor dat het bomenbestand op haar gebied gehandhaafd blijft en onderhouden wordt. Een jaarlijkse inventarisatie maakt hier deel van uit. Havensteder heeft dezelfde taken voor de bomen die onder haar beheer vallen en doet een tweejaarlijkse inventarisatie. Op deze manier blijft de kennis van de staat van de bomen actueel en kunnen er snel maatregelen genomen worden als de situatie daarom vraagt. Zowel de

inventarisatie van de gemeente als die van Havensteder zijn vaste agendapunten voor de werkgroep Buitenruimte.

Het schrijven van het Bomenplan heeft geleid tot het formuleren van een aantal actiepunten voor in de toekomst. Die actiepunten staan vermeld in hoofdstuk 6.

boomrijke situatie hoek Valkeniersweg - Slag

weelderig achterpad in Dalenwijk

6. TOT SLOT: ACTIES EN INSPANNINGSVERPLICHTINGEN

Het vaststellen van het Bomenplan Tuindorp Vreewijk in maart 2014 gaat gepaard met een aantal actiepunten:

1. De vaststelling van het Bomenplan Tuindorp Vreewijk door het DB van deelgemeente Feijenoord.
2. De ondertekening van het convenant door de betrokken organisaties, te weten de Bewonersorganisatie Vreewijk (BOV), de Huurdersvereniging Vreewijk, Havensteder en deelgemeente Feijenoord
3. Opdracht geven aan de gebiedsorganisatie Feijenoord (voorheen deelgemeente Feijenoord) om te onderzoeken of de vergunningplicht voor kap voor particuliere personen in Tuindorp Vreewijk heringevoerd kan worden.
4. Opdracht geven aan Stadsbeheer om in overleg met de werkgroep Buitenruimte Tuindorp Vreewijk te onderzoeken of het boombeoordelingsformulier (zie bijlage 2 blz 40) beter toegesneden kan worden op de situatie in Vreewijk.
5. Opdracht geven aan de gebiedsorganisatie Feijenoord en Havensteder om een boomplant-stimuleringsactie op te zetten. Ter compensatie van de “verdwenen” bomen. De boomarme gebieden kunnen goed een zetje gebruiken. In Charlois is onlangs zo'n actie gestart. Goed voorbeeld doet goed volgen.

BIJLAGE 1 AANVRAAGDOCUMENT KAP HAVENSTEDER (concept)

Aanvraag bomen-onderhoud en bomen-kap bij Havensteder

Uw boom heeft onderhoud nodig.

Bomen groeien en moeten af en toe gesnoeid worden. Het kan zijn dat uw boom aan onze aandacht is ontsnapt en dat u ziet dat er onderhoud nodig is. Dat de takken gesnoeid moeten worden of dat er dood hout uit gehaald moet worden. Of mocht u problemen hebben die niet met snoeien zijn op te lossen en mogelijk sprake is van kap. Lees dan het onderstaande goed en stuur de volgende bladzijde ingevuld naar ons op.

Er zijn nieuwe regels voor het kappen van bomen.

Per 1 juli 2013 zijn de regels voor het kappen van bomen aangescherpt voor organisaties en instanties zoals de gemeente, verenigingen en verhuurders/woningcorporaties. Deze groep rechtspersonen, bijvoorbeeld Havensteder en zijn huurders, moet een vergunning aanvragen als zij een boom met een stamomtrek groter dan 50 centimeter, gemeten op een hoogte van 1.30 meter, wil kappen. Dit komt neer op een diameter van ongeveer 16 centimeter.

Vóór 1 juli 2013 was een boom met een stamomtrek groter dan 100 centimeter vergunningplicht. Bij meerstammigheid moet een vergunning aangevraagd worden bij een omtrek van de dikste stam van minimaal 50 centimeter. Dit betekent dat mensen die een woning huren niet zomaar een boom in de tuin mogen kappen of kaal snoeien (kandelaberen). Hiervoor moeten zij contact opnemen met de verhuurder.

U schrijft een onderbouwing en stuurt uw aanvraag naar Havensteder.

U moet als huurder zelf een onderbouwing schrijven waarom u vindt dat de boom gesnoeid of verwijderd moet worden. Deze onderbouwing is verplicht en voegt Havensteder toe aan de aanvraag. Zonder deze onderbouwing kunt u geen aanvraag indienen. Uw aanvraag stuurt u naar Havensteder. Wanneer de boom te boek staat als monumentaal, (zeer) beeldbepalend, is de kans klein dat de gemeente een kapvergunning zal verlenen.

Havensteder adviseert en stuurt de aanvraag naar de gemeente.

Havensteder zal bij elke kapaanvraag de Huurdersvereniging Vreewijk (HvV) om advies vragen. De HvV komt binnen zes weken met een advies. Dit advies neemt Havensteder mee in haar afweging om wel of niet over te gaan tot het aanvragen van een vergunning. Havensteder informeert altijd de HvV over wat er met hun advies is gebeurd.

Havensteder levert alle informatie aan bij de gemeente die nodig is om te bepalen of een omgevingsvergunning verleend wordt. De omgevingsvergunning vervangt een aantal afzonderlijke vergunningen, zoals de bouwvergunning, kapvergunning, monumentenvergunning en sloopvergunning. De vroegere kapvergunning is nu een omgevingsvergunning voor werkzaamheden kappen.

U bent verplicht om één of meer bomen terug te planten.

In een omgevingsvergunning voor kapwerkzaamheden geldt een herplantplicht. Dit betekent dat u verplicht bent één of meer bomen terug te planten. De gemeente kan aangeven waar de herplant moet plaatsvinden. U kiest zelf het type boom binnen de voor u vastgestelde grootte. In uitzonderlijke situaties bepaalt de gemeente welke type boom u moet terug planten.

Havensteder betaalt zowel de kosten voor de aanvraag van de vergunning, het kappen van de boom en het herplanten van een boom. Dit kost gemiddeld € 1.500,00. Daarom is Havensteder kritisch op alle aanvragen die gedaan worden. Daar waar het mogelijk is, heeft een grondige snoeibeurt de voorkeur.

< in te vullen door Bewoner >

Gegevens aanvrager:

Naam:	
Adres:	
Postcode en woonplaats:	
Telefoon:	
e-mail:	

Beschrijf wat er aan de hand is en geef een schets van de situatie (liefst met foto's)

Datum: Handtekening:

<Invullen door Havensteder:>

Aanvullende informatie:

- Onder welk nummer staat de boom op de bomenlijst?
- Staat hij te boek als (zeer) beeldbepalend?
- Wat is de boomsoort?
- Staat hij in een voor- zij- of achtertuin?
- Waar is de tuin gelegen Noord, Oost, Zuid, West?
- Wat is de omtrek van de boom? m
- Hoeveel meter staat de boom van de erf grens? m
- Hoe ver staat de boom van de bebouwing? m

Stap 1 Veiligheid en Schade

- Welke toekomstverwachting heeft de boom?
- Is de boom aangetast door een ziekte?
- Heeft de boom bliksem - of stormschade?
- Is er risico voor takbreuk?
- Is er risico voor omvallen?
- Richten de takken schade aan bij de gevel?
- Richten de wortels schade aan bij de gevel?
- Richten de wortels schade aan bij de schuur?
- Richten de wortels schade aan bij de riolering?
- Wordt de bestrating opgedrukt?

Stap 2 Woongenot

- De boom maakt dat er de hele dag geen zon in de tuin is.
- De boom maakt dat een belangrijk deel van de dag geen zon op de gevel schijnt.

Advies van de Huurdersvereniging :

Datum:

Medewerker Havensteder:

Stadsbeheer

Blad: 2/4
Datum: 20 januari 2014

Van: R.C.A. van Molman
Telefoon: 010 - 489 87 13
E-mail: rca.vanmolman@rotterdam.nl

Datum: 20 januari 2014

Hierbij volgt een uiteenzetting op welke wijze bomen worden beoordeeld t.b.v. van de conceptbeschikking voor de omgevingsvergunning onderdeel kap.

Stadsbeheer, Openbare werken, gebied zuid-oost maakt bij de beoordeling gebruik van een beoordelingsformulier. Er worden een aantal stappen doorlopen. Deze worden nader toegelicht.

Stap 1, De tabel

In de tabel worden de primaire gegevens ingevuld.

Hiermee wordt gecheckt van welke eigendomssituatie is er sprake?

Is de boom kapvergunningplichtig?

Stap 2, de conditie van de boom

Na de toets op de APV volgt de verdere beoordeling op het gebied van de conditie en veiligheid.

Mocht de beoordeling bij de onderdelen a t/m f een matig of slecht scoren dan volgt mogelijk een positief besluit om een beschikking te verlenen.

Stap 3, overlast door de boom

Zaken zoals bezonning, vrucht /bladval, medische indicatie etc (zie formulier) worden beoordeeld. Bij een score nee, weinig, aanwezig kan dit leiden tot een beschikking.

Stap 4, economische nadeel

Komt in zeer beperkte gevallen voor om te beoordelen.

Stap 5, Belang behoud van de boom

Hier wordt gekeken naar een aantal waarden. Eventueel worden hier redenen gevonden om artikel 4:11b weigering /verlening vergunning lid d toe te passen.

In beoordeling wordt niet alleen de kroonconditie beoordeeld zie stap 2.(conditie van de boom)

Het oordeel beeldbepalend wordt gelegd naast de andere bevindingen.

Gekeken wordt naar de toekomstverwachting. Een Cedrus in een voortuin met oordeel beeldbepalend kan vanwege de soort klacht in combinatie met een toekomstverwachting leiden tot het oordeel vergunning verlenen.

⚠ Specifiek voor tuindorp vreewijk wordt bij een boombeoordeling de boominventarisatie geraadpleegd.

In de deze inventarisatie staan alle bomen beschreven qua soort, maat, positie, kroonkwaliteit en oordeel m.b.t. minder beeldbepalend, beeldbepalend of zeer beeldbepalend, en een toelichting.

Vanuit stap 5 kunnen de ontheffing flora en faunawet en of een belangen afweging aanleiding geven tot een terugkoppeling met de regisseur van het bureau omgevingsvergunning.

Bijlage : De Beoordelingsformulier versie 8 januari 2013

Beoordelingsformulier belangen t.b.v. conceptbeschikking voor een omgevingsvergunningaanvraag onderdeel Kap

(Versie 8 januari 2013)

Stap 1

Gegevens aanvrager:	Invullen door behandelend ambtenaar voortijdens/na bezoek aan houtopstand:
Naam	
Adres	
Postcode en woonplaats	
Telefoon	
Gaat het om een particuliere of gemeentelijke boom/ houtopstand	particulier/ gemeentelijk
Gegevens bo(o)m(en)- bosplantsoen of overige houtopstand [1]:	
Soort	
Aantal/ areaal/ lengte[2]	
Adres waar de boom staat	
Locatieaanduiding	
Stamomtrek in cm op 1.30 m boven maaiveld[3]	
Toets aanvraag op APV:	
Is boom kapvergunningplichtig[4]	ja/ nee
Is boom meldingsplichtig art. 2 en 3 Boswet[5]	ja/ nee
[1] bij meerdere bomen specificeren	
[2] lintbeplanting	
[3] bij meerstammigheid geldt de maatvoering van de zwaarste stam	
[4] zie art. 4:10 APV en de toelichting	
[5] Betreft gebieden Europoort, Botlek en Maasvlakte	

Belang van de aanvrager

Let op! Opsomming is niet eindig en verwijst naar algemene motieven om een kapvergunning aan te vragen. Omschrijf hieronder waarom de vergunning wordt aangevraagd en beoordeel de boom op onderstaande punten.

Stap 2

Conditie van de boom:

- * Boom is dood : ja/ nee

- * Groeistoomissen / gebreken
diagnose (bv. ziekte) :
vermoedelijke oorzaak :
herstelbaar gebrek/stoomis? : herstelbaar / onherstelbaar

- * Veiligheid als gevolg van
 - a. stabiliteit stam / kroon goed/ matig/ slecht
 - b. verankering goed/ matig/ slecht
 - c. boom en omgeving / bouwkundige schade goed/ matig/ slecht
 - d. sociale veiligheid hoog/ matig/ laag
 - e. lichtreductie (openbare) verlichting groot/ matig/ laag
 - f. anders:

Stap 3

Overlast door de boom:

- * Bezinning veel/ matig/ weinig
- * Uitzicht
 - a. belemmert zicht op (gevel)reclame / bebording / bewegwijzering ja/ nee
 - b. belemmert exploitatie (bedrijfs)terrein ja/ nee
- * Wortelgroei / opdruk veel/ matig/ geen
- * Vrucht/bladval veel/ matig/ weinig
- * Verhouding omvang boom en groeirimte goed/ matig/ slecht
- * Ontwikkeling overig groen goed/ matig/ slecht
- * Verblijf vogels / insecten e.d. veel/ matig/ geen
- * Medische indicatie aanwezig/

- * Eventuele andere zaken: niet aanwezig

Stap 4

Economisch nadeel

- * Schade aan opstallen veel/ matig/ geen
- * Beperking exploitatie terrein, terras e.d. ja/ nee
- * Eventuele andere zaken:

Stap 5

Belang behoud boom

Zie APV 4:11b (bijlage)

Indien er sprake is van een situatie waarin je vermoedt dat er een ontheffing flora en faunawet benodigd is, dit terugkoppelen met de regisseur van het Bureau omgevingsvergunning

- Natuur- en milieuwaarden : ja/ nee, want....

- Landschappelijke waarden : ja/ nee, want....
- Cultuurhistorische waarden : ja/ nee, want....

- Waarden van stads- en dorpschoon : ja/ nee, want....

- Waarden voor recreatie en leefbaarheid : ja/ nee, want....

Let op! Als de belangenafweging niet (meer) gemaakt kan worden door de behandelaar, dan Deelgemeente inschakelen. Belangenafweging door de beleidsadviseur of portefeuillehouder van de DG

KIJK OP BOMEN

Tuindorp Vreewijk is een Beschermd Stadsgezicht. Bomen spelen hierin een grote rol. Zij bepalen de gewenste groene uitstraling van het Tuindorp.

Achter ons ligt een periode waarin partijen niet altijd even zorgvuldig met het groen in de wijk zijn omgegaan. Zo blijkt de laatste drie jaar meer dan 9% van het bomenbestand te zijn gekapt. Dikwijls om redenen die een Tuindorp onwaardig zijn. We lopen hier aan tegen de moderne tijdgeest waarin men alles netjes en onder controle wil hebben. En waarin men zich terugtrekt binnen de eigen grenzen. Dit uit zich in een makkelijk te onderhouden "tuin" van tegels, omzoomd door een hoge schutting, zonder de last van schaduw en blaadjes van bomen in de nabijheid.

Om te bereiken dat Tuindorp Vreewijk niet verder in deze moderne tijdgeest wordt meegetrokken is deze nota opgesteld. Hierin zijn maatregelen vervat voor het duurzaam omgaan met zowel het openbare groen als de privé tuinen en de zo bijzondere binnentuinen.

Voor het openbaar groen is de Overheid verantwoordelijk. Voor aanplant, onderhoud en kappen. Voor de binnentuinen is Havensteder verantwoordelijk. Voor aanplant, onderhoud en kappen. De privétuinen in Tuindorp Vreewijk behoren voor het overgrote deel bij de sociale huurwoningen van Havensteder. Havensteder heeft een eerste stap gezet door nieuwe huurders een groen-clausule te laten tekenen bij het huurcontract. Hierin is bepaald dat de hagen niet verwijderd mogen worden en aan de voorkant maximaal 1.20m en achter max. 1.80 hoog mogen zijn, en dat de tuin niet meer dan 1/3 betegeld mag zijn. Met als achterliggende gedachte dat er huurders zullen instromen met gevoel voor groen. En dus ook bomen niet als overlast zullen ervaren.

Want daar zit vaak de pijn. De nieuwe tijdgeest (bomen geven overlast) is niet alleen geworteld in de bewoners, maar ook in al diegenen die een kap-aanvraag onder ogen krijgen en beoordelen. Er is daar erg veel begrip voor de zogenaamde overlast en al te gemakkelijk wordt er een kapvergunning afgegeven. Zo is in 2011 en 2012 slechts 3% van de aanvragen afgewezen. En heeft de gemeente per 1 juli 2013 de kap van bomen in de tuinen van koopwoningen vrijgegeven. Gelukkig blijven Havensteder en de (deelgemeente) vergunningplichtig. Dus ook bomen bij de huurwoningen (en dat zijn de meeste in ons Tuindorp) mogen niet zomaar gekapt worden.

Om voor iedere betrokkene, aanvrager en beoordelaar, duidelijke richtlijnen te hebben bij de beoordeling van een kapaanvraag brengen wij achtereenvolgens onder de aandacht:

- o **Bomenstructuurvisie** van de Gemeente Rotterdam, juli 2009
- o **De andere kant van Bomen** van de Bomenstichting, oktober 2003
- o **Algemene plaatselijke verordening 2013**, Artikel 4:10 en 4:11, 1 juli 2013
- o **Herplantplicht** van de deelgemeente Feijenoord met aanvulling van 7 maart 2006
- o **Bomen en Wet**, jurisprudentie uit het boek van Mr. Bas M. Visser

Elementen uit deze documenten worden aangehaald in de beschouwingen hierna.

Algemeen nut van bomen

Iedereen heeft bomen in de buurt: in de tuin, de straat, de laan, het park of het bos vlakbij. We zijn daar zo aan gewend, dat het niet meer opvalt. Pas als je je voorstelt hoe ons leven er ZONDER BOMEN uit zou zien, krijg je een onbehagelijk gevoel, maar waarom?

Bomen brengen natuur de stad in. De seizoenen zijn er aan afleesbaar. Middels kleur, geur en geluid beroeren ze onze zintuigen. Ook verschaffen bomen dieren leefruimte. Ze temperen de hitte en kou en breken de wind. De bladeren zuiveren de lucht en houden fel licht tegen en verstrooien het geluid. Uiteenlopend onderzoek heeft uitgewezen dat groen en bomen een positieve invloed hebben op het welbevinden van mensen. Bomen dragen in sterke mate bij aan een sfeervolle openbare ruimte. Een aantrekkelijke buitenruimte zorgt er voor dat er een aangenamer en gezonder woonklimaat ontstaat. We blijven geestelijk en lichamelijk gezonder als we meer zicht hebben op de natuur. Bomen zijn dus makkelijke, goedkope gezondmakers. Bijkomend voordeel is dat zowel de financiële waarden als de WOZ- waarden van de woningen stijgen met volwassen bomen in de tuin. Hetzelfde geldt voor een hele buurt of gemeente. Een groene gemeente biedt iedereen meer kans op welvaart. Onderzoek laat ook zien dat mensen zich veiliger voelen in een woonomgeving mét bomen dan in een omgeving met voornamelijk beton. Oude bomen laten zien hoe Nederland er vroeger uitzag. Landschappen zijn herkenbaar door de structuur van bomenlanen, hagen, houtwallen en solitaire bomen, die er al eeuwen ligt. Maar ook een boom die door de Koningin of door je grootvader is geplant geeft je omgeving een eigen geschiedenis. Doordat bomen zo oud kunnen worden verbinden ze ons ook met de toekomst. Een boom die je vandaag plant kan er over 300 jaar nog staan! Bomen breken de wind, hetgeen in een stad als Rotterdam zeer welkom is. Vanwege de ligging nabij zee waait het in Rotterdam vaak en regelmatig ook hard. Zeker voor fietsers en wandelaars veraangename bomen als windbrekers het leefklimaat in de stad. Het ruisen van de wind door de boomkronen kan uitgroeien tot een machtig geluid. In de zomer, als de kronen in blad staan, geven

bomen verkoeling. Rotterdam kent grote oppervlakten aan verharding die, als het heet is, de warmte vasthouden. Extreme hitte veroorzaakt gezondheidsproblemen, vooral onder kinderen en ouderen. Bomen koelen de lucht door water te verdampen en schaduw te geven.

's Zomers is de lucht in de stad vaak droog en vervuild. Bomen en struiken zuiveren die lucht door stof en andere viezigheid op te vangen en vast te houden. Na een flinke regenbui werken de bladeren opnieuw als filter. In de buurt van lanen en parken is het 's zomers gezonder en aangenamer door een constante stroom van koele, zuivere, vochtige lucht! Bomen dragen hun steentje bij aan de klimaatopgave. Zij nemen tijdens hun groei koolstofdioxide (CO₂) op. De koolstof (C) gebruiken ze voor de groei van takken, bladeren en wortels. Hierbij komt zuurstof (O₂) vrij. Daarnaast nemen bomen veel (grond)water op.

Mede aan de hand van bomen leren kinderen de schoonheid en veelzijdigheid van de natuur ontdekken. Laag vertakte bomen vormen prima spelaanleidingen.

Een boom is zelf een levend wezen, maar de boomknoppen, bloesems en zaden trekken ook uiteenlopend dierenleven aan. Vogels profiteren weer van op bomen levende insecten. De boomkronen, boomholtes en schorsspleten bieden dieren beschutte plekken om in te schuilen, te rusten en zich voort te planten. Sommige soorten gebruiken bomen als 'stapsteen' om veilig van de ene plaats naar de andere te komen, waardoor je bijvoorbeeld ook in de stad bosvogels kunt tegenkomen. Bomen zijn onmisbaar voor het voortbestaan van schaduwplanten, vogels, insecten, vleermuizen, korstmossen, paddenstoelen, enzovoort.

Hoe meer je van bomen weet hoe groter je verbazing over deze levende wezens, die groter en ouder kunnen worden dan enig ander organisme. En je hoeft er niet voor naar verre landen te reizen: als

je thuis naar buiten kijkt zie je ze gewoon staan! Iedereen kan genieten van hun steeds veranderende schoonheid in de seizoenen. Oude, knoestige bomen zijn een uitdagend avontuur voor ieder kind. Een beukenlaan is als een kathedraal en een rij knotwilgen langs een sloot is een plaatje om bij weg te dromen.

Bomen hebben uitgekende manieren om zich aan te passen aan bijzondere omstandigheden zodat ze zo oud mogelijk kunnen worden. Ze reageren slim op veranderingen, bijvoorbeeld als een tak afbreekt of een schimmel een holte veroorzaakt. Alleen als er, vaak door menselijke activiteiten, teveel of te snel iets verandert zijn ze kwetsbaar, maar verder groeien ze zelfs midden in de stad, terwijl ze daar van nature toch niet thuishoren.

In de **Bomenstructuurvisie** wordt opgemerkt dat bomen kleur geven aan de stad en bijdragen aan een gezonde en natuurlijke leefomgeving. Bomen zijn onmisbaar in een duurzame stad. Als één van de inspirerende voorbeelden wordt genoemd: "Het bekendste tuindorp van Rotterdam, Vreewijk op Zuid, kent beplantingen in straten en plantsoenen om je hart aan op te halen."

In de **Bomenstructuurvisie** wordt gevraagd om een zorgvuldig beleid én een heldere visie met een wet- en regelgeving die meer scherpte moet krijgen: *gericht op het beschermen van bomen.*

Waarom moet een boom weg

Een kapaanvraag kan om verschillende redenen worden aangevraagd. Zij worden hieronder benoemd en tevens wordt toegelicht hoe hiermee moet worden omgegaan.

1. Herrie van bladeren

Dit kan nooit een argument zijn om iets aan de situatie te veranderen.

2. Herrie van vogels

Dit kan nooit een argument zijn om iets aan de situatie te veranderen.

3. Last van vogelpoep

Dit zal nooit een argument kunnen zijn om iets aan de situatie te veranderen.

4. Bladeren

In het vroege voorjaar vallen de eerste katjes, knop-schubben en dode takjes op de grond en in de herfst is de grote finale, als de meeste bomen in enkele weken al hun bladeren laten vallen. In de winter heb je even rust, maar de rest van het jaar blijf je bezig in de tuin en soms zelfs in huis. Berkenzaadjes in je bed, pluus van wilgen of populieren tot in de kleinste hoekjes, bladeren in de dakgoot en ga zo maar door. Moeten alle bomen dan maar weg? Of die ene? Dat kan, maar ... je doet je hond toch ook niet weg als hij verhaart? Dit is gewoon de natuur!

Het duurt maar een paar weken en heeft al dat afval bovendien nut als natuurlijke bodembedekker en bodemverbeteraar, vooral in de winter. Op veel plaatsen in de tuin kan het gewoon blijven liggen. Gaat het om een buurboom, die al zijn blad in jouw tuin laat vallen, dan kun je vragen of de burens willen helpen met het weghalen, als je dat zelf niet kunt. Of laat een scholier er een zakcentje mee verdienen. Mensen met een hele nette tuin, die weinig tijd hebben voor het opruimen van het afval kunnen beter geen boom of struik planten. Als je een berk plant heb je het hele jaar 'rommel'. Een eik heeft slecht verteerbaar blad. Verder laat iedere boom wel eens iets vallen, zelfs een wintergroene naaldboom, maar alles duurt maar een paar weken per jaar. Bladval is geen reden om een boom te verwijderen. Ook uit de jurisprudentie blijkt dat bladval niet als onrechtmatige hinder wordt aangemerkt. Dergelijke overlast moet men voor lief nemen.

5. Bloei

Elke boom heeft zijn eigen bloeiwijze. De populier geeft in het voorjaar pluizen; de sierkers heel veel gekleurde blaadjes. De een stoort zich eraan; de ander vindt het mooi. Soms trekt de bloei ook insecten aan die op zoek zijn naar nectar.

De meeste mensen niesen wat vaker als de katjesdragers, vooral berk en wilg, hun stuifmeel loslaten, maar sommigen worden echt doodziek. Je wilt dan de dichtstbijzijnde, 'schuldige' boom weghalen, maar dat blijkt niet te helpen. Het stuifmeel zit namelijk in de lucht en kan van heel ver komen. En zoals geen enkele hooikoortspatiënt zal vragen of alle bloemen uit de buurt weg mogen zal ook geen zinnig mens verwachten dat alle bomen worden omgezaagd, hoe ziek je ook bent. De enige oplossing is binnenblijven met de ramen dicht en wellicht het gebruik van medicijnen. Na een paar weken is het voorbij; na een regenbui zelfs nog eerder. En dan kan juist de allergiepatiënt weer volop profiteren van alle bomen, die de lucht zuiveren van stof en andere ziekmakende stoffen. Stuifmeel wordt aangemerkt als lichte overlast die men moet dulden.

Bloei is een natuurlijk verschijnsel dat voor lief moet worden genomen (jurisprudentie) en is geen reden om een boom te verwijderen.

6. Vruchten

Vrijwel elke boom heeft zijn eigen soort vrucht. Een aantal van deze vruchten geven aanleiding tot klachten. De meeste klachten komen van bomen die veel en klein zaad produceren (b.v. berk en iep) of zachte vruchten produceren (b.v. sierperen, meidoorns, lijsterbessen).

De klacht bij de eerste categorie is dat de kleine (lichte) zaden overal in huis zijn terug te vinden en daardoor ergerlijk is (met moet vaker stofzuigen). De klacht bij de tweede categorie is dat de bessen etc. op de verharding vallen en ongedierte (wespen)

aantrekken en/of dat de bessen onder aan de schoenen blijven kleven en in de woning zorgen voor vlekken op het tapijt.

De klachten over vruchten zijn vergelijkbaar met klachten over blad. Wel wordt t.a.v. bomen met zachte vruchten getracht deze niet in woonstraten aan te planten. Daar waar ze nog staan worden ze bij de eerstkomende reconstructie in de straat vervangen. In een aantal gevallen worden de vruchten eenmalig van de bomen gehaald.

Uit de jurisprudentie blijkt dat overlast van vruchten gerekend moet worden tot de ongemakken die men dient te dulden. Vruchten wordt niet als argument aangemerkt om een boom te verwijderen.

7. Alles wordt vies

Veel soorten linde en esdoorn, maar ook berken en beuken krijgen makkelijk luis. De luis scheidt een kleverige substantie (honingdauw) af. Alles onder de bomen (auto's, tuinstoelen etc) wordt kleverig. De roetdauwschimmel, die op de honingdauw groeit, maakt daarna alles ook nog zwart. Je auto, je tuinmeubels of je kleurige border kunnen daar het slachtoffer van worden. Er ontstaat niet echt schade, maar je blijft tot je grote frustratie bezig met schoonmaken. Vergif helpt niet echt (de luizen zijn binnen twee weken terug) en is ook niet meer van deze tijd. Een flinke koude douche, vooral tegen de onderkant van de bladeren helpt net zo goed. Verder geldt voor dit probleem wat voor de meeste besproken problemen geldt: Vraag je af of je de boom echt weg wilt hebben. Zo nee, zet je auto ergens anders neer of verleg je terras. Als je dit allemaal maar lastig vindt, laat je dan bij het tuincentrum goed voorlichten, voor je een boom koopt. Het lekken vindt plaats tijdens en na de bloei gedurende de zomermaanden. Het lekken is erger bij erg warm weer en hoge luchtvochtigheid. Bij daling van de temperatuur of na een regenbui neemt de overlast snel af.

In het verleden werd er geen rekening gehouden met het lekken van bomen. Men accepteerde het lekken als iets dat (tijdelijk) bij die soort boom hoorde. Bovendien was de overlast wisselend (lange warme zomer of zomer met koele periodes). Tegenwoordig accepteert men minder. Met name de laatste 10 - 15 jaren is het aantal klachten over lekkende bomen toegenomen. Sindsdien houdt de gemeente bij nieuwe straat-inrichtingen rekening met het mogelijk lekken van bomen. Lekgevoelige bomen worden alleen in brede groenstroken aangeplant en niet meer bij parkeerplaatsen.

De vraag is nu: hoe om te gaan met bestaande lekkende bomen?

- o Schadelijkheid honingdauw:
Navraag bij de Bomenstichting en bij Arcadis (bomendienst) leert dat honingdauw (= suikeroplossing) niet schadelijk is voor b.v. autolak. Zeker niet als men de auto regelmatig schoon maakt. De honingdauw is - wanneer deze niet te lang op auto's zit - goed te verwijderen met warm water en zeep. Er is door Arcadis ook navraag gedaan bij autofabrikanten. Ook deze verklaren dat - ondanks de poreuzere lakken die heden ten dage worden toegepast - de honingdauw zelf niet schadelijk is voor de autolak. Verkleuring van autolak kan plaatsvinden bij inbranden door felle zon. Daarbij is het de vraag of honingdauw daar debet aan is.
De schade die honingdauw wel kan veroorzaken is vastplakkende ruitenwissers en deurrubbers. Deze kunnen bij lostrekken scheuren. Deze schade kan voorkomen worden door de honingdauw eerst te verwijderen.
Schade aan planten c.q. het doodgaan van planten onder lekkende lindebomen is niet het gevolg van de honingdauw. De oorzaak daarvan moet gezocht worden in enerzijds het planten van zonninnende planten op een schaduwrijke plaats

en anderzijds in het onvoldoende aanwezig zijn van water (de wortels van de bomen nemen veel water weg uit de bodem).

- o Voorkómen honingdauw:
Honingdauw kan biologische worden bestreden met lieveheersbeestjes. De successen zijn wisselend. Maar er is wel een substantieel voordeel te zien vergeleken met straten waar geen lieveheersbeestjes zijn uitgezet.
- o Aansprakelijkheid gemeente voor evt. schade en overlast door honingdauw.
Navraag bij bomenjurist mr. B. Visser heeft geleerd dat honingdauw - afgezien van het feit dat honingdauw op zich niet schadelijk is - wordt aangemerkt als lichte overlast die een ieder wordt geacht te dulden. Wanneer er desondanks schade is opgetreden moet er ook gekeken worden naar het feit of er alternatieven waren. Kon de auto ergens anders geparkeerd worden of moesten de tuinmeubels beslist onder de boom staan. Omdat het lichte overlast betreft komt de schade, ontstaan door een lekkende boom, in beginsel toch voor rekening van de gedupeerde. De schade kan over het algemeen vermeden worden door het verplaatsen van auto's of meubels. Zo is bijvoorbeeld de eigenaar van een eik in beginsel ook niet aansprakelijk voor de deukjes die door vallende eikels ontstaan op geparkeerde auto's.

Bij de beoordeling van klachten over een lekkende boom dient een onderscheid gemaakt te worden tussen de voor- en achtertuin. Over het algemeen is de voortuin (en ook de zijtuin) geen verblijfsruimte; de achtertuin wel. Een lekkende boom boven een achtertuin kan als zodanig hinderlijk worden beschouwd, dat een verzoek tot verwijdering van de boom in principe moet worden ingewilligd. Uitzondering zijn beeldbepalende bomen. Een lekkende boom boven een voor- of zijtuin moet

gerekend worden tot overlast die men dient te dulden. Verzoek om verwijdering zal worden afgewezen. Van verwijdering kan alleen sprake zijn wanneer de boom een zodanig verminderde vitaliteit heeft dat vervanging te rechtvaardigen is. Het lekken van een boom op auto's is geen reden om de boom weg te halen. De kleefstof is eenvoudig te verwijderen en is niet schadelijk en tast de auto-lak niet aan. Het is lichte overlast die men heeft te dulden; men kan de auto tijdelijk elders parkeren.

8. Onvoldoende lichttoetreding in de woning

Om de klachten over te weinig lichttoetreding in de woning tot een minimum te beperken hanteert de gemeente richtlijnen bij de plaatsing van haar eigen bomen. Bij het planten is de algemene stelregel dat bij bomen van de 1e grootte de afstand van het hart van de boom tot de gevel 70% van de helft van de te verwachten kroondiameter plus 2 meter dient te bedragen. Bomen van de 1e grootte zijn bomen met een kroondiameter van meer dan 10 meter. Met de deze formule zullen de volgroeide kronen op voldoende afstand van de gevel blijven. Voor de lichttoetreding is tevens van belang of de bomen in een rij staan en of dit wel of niet een aaneengesloten rij is. Een niet aaneengesloten rij leidt tot minder klachten dan een aaneengesloten rij. Wel wordt weer opgemerkt dat klachten bij een gesloten rij van bomen met een losse (ijle) kroon aanmerkelijk minder zijn dan van bomen met een dichte kroon.

Bovenstaande richtlijnen zijn voor nieuwe situaties. De vraag is: hoe dient men met bestaande situaties omtrent schaduw om te gaan? Veel bestaande situaties voldoen niet aan de genoemde richtlijnen. Omdat de boom te groot is, een te dicht bladerdak heeft, te dicht op de woning staat of omdat er teveel bomen dicht bij elkaar staan. Uit jurisprudentie is evenwel gebleken dat onvoldoende lichttoetreding tot de woning niet als onrechtmatig wordt aange-

merkt wanneer het zonlicht een belangrijk deel van de dag toegang heeft tot de gevel.

In het document Herplantplicht van de deelgemeente Feijenoord wordt met de Bomen-matrix bepaald hoeveel bomen er teruggeplant moeten worden. Eerst wordt bepaald hoe groot de tuin is om vervolgens het aantal bomen te kiezen dat daar verhoudingsgewijs bij hoort. Indien in een tuin bomen van verschillende groottes staan, wordt een gemiddelde grootte gekozen, welke naar beneden wordt afgerond. Wanneer het aantal bomen "na het kappen" in overeenstemming is met de bomenmatrix, wordt er geen herplantplicht opgelegd. Wanneer er na het kappen verhoudingsgewijs te weinig bomen staan, wordt een herplantplicht opgelegd. Omgekeerd kan deze matrix dus ook gebruikt worden om, bij een melding van overlast, te bepalen of er inderdaad teveel bomen in de tuin staan of dat ze te dicht op elkaar of op de gevel staan. Dit is in de tabel op blz 46 verwerkt.

Er zijn twee aanbevelingen om de (vermeende) overlast door schaduw te verminderen.

- het uitlichten van de kroon of het extra hoog opkronen (alleen geschikt voor bomen met een losse kroon).
- toepassen van speciale snoeivormen zoals leishoei en kandelaberen.

9. Onvoldoende lichttoetreding in de (achter)tuin

Als je aan het eind van de middag uit je werk komt en nog even lekker in de zon wilt zitten, dan kan zo'n boom een vervelend obstakel zijn. Vraag je eens af hoeveel maanden per jaar dit probleem speelt, want de zon staat niet de hele zomer om 5 uur op dezelfde plek. Is er op een andere plek in de tuin meer zon en kun je dáár een terrasje maken? Als dit allemaal niet helpt, ga dan eens nadenken over snoei of overleg met de buren of de gemeente.

Grootte boom	1 ^e grootte	2 ^e grootte	3 ^e grootte
Kroondiameter	> 8 meter	4 tot 8 meter	tot 4 meter
Kroondiameter op tekening	12 meter	8 meter	4 meter
afstand boom tot gevel	6,2 m [0,7 x (½ x 12)] + 2	4,8 m [0,7 x (½ x 8)] + 2	3,4 m [0,7 x (½ x 4)] + 2
Plantafstand tuin hart op hart	10 meter	8 meter	4 meter
Plantafstand straat aaneengesloten rij	5 - 10 meter	5 - 8 meter	< 5 meter
Plantafstand niet aaneengesloten rij	> 18 meter	> 12 meter	> 9 meter
Bij bomen met een erg breed uitgroeiende en dichte kroon moeten grotere afstanden in acht worden genomen. Kleinere afstanden kunnen gelden voor zuilvormige bomen of bomen met een ijle kroon, als bomen voor een blinde gevel staan, bij toepassing van speciale snoeivormen (leisnoei, kandelaberen, knotten) of als slechts incidenteel bomen langs de gevels staan.			
afmeting tuin	maximum aantal bomen, 1 ^e grootte	maximum aantal bomen, 2 ^e grootte	maximum aantal bomen, 3 ^e grootte
0 - 10 m ²	x	1	2
10 - 20 m ²	1	2	3
20 - 40 m ²	2	3	7
40 - 50 m ²	3	5	11
50 - 75 m ²	5	7	15
75 - 100 m ²	7	10	23
100 - 125 m ²	9	15	28
125 - 150 m ²	11	18	35
150 - 175 m ²	13	20	40
175 - 200 m ²	15	24	48

Woon je bewust in een hele groene omgeving, realiseer je dan wel dat wie in het bos wil wonen niet verbaasd moet zijn dat daar bomen leven.

Uit jurisprudentie blijkt dat de aanwezigheid van bomen die een deel van de dag de schaduw uit te tuin wegnemen niet als onrechtmatig kan worden aangemerkt. Het behoort nu eenmaal tot het nodige ongemak dat men van elkaar heeft te dulden. Dit betekent dat niet op elk moment van de dag de zon in de tuin hoeft te schijnen en ook dat niet elk stuk van de tuin dagelijks door de zon beschenen hoeft te worden. Hieruit kan geconcludeerd worden dat alleen wanneer bomen gedurende de gehele dag de zon wegnemen uit een tuin er een reden is om bomen te kappen.

10. Takken tegen de woning

Het is goed om betreffende takken zó te snoeien dat zij de woning niet meer raken. Vaak is er gekozen voor een te grote boomsoort of staan de bomen te dicht op de bebouwing. Bij het planten is de aanbeveling om eerder genoemde tabel te hanteren. Hiermee zullen de volgroeide kronen op voldoende afstand van de gevel blijven.

11. Takken over de erfgrans

Dat takken van bomen boven andermans terrein hangen is het gevolg van het feit dat veel bomen op betrekkelijk korte afstand van de erfgrans staan. Bij openbare bomen is dit op zich een logisch gevolg van het feit dat veel bomen in straten staan waar de ruimte beperkt is en de afstanden tot de erfgrans gering zijn. Juist vanwege het feit dat veel bomen van gemeentes en andere overheden langs wegen staan is in het burgerlijk wetboek de bepaling opgenomen dat de afstand welke bomen in beginsel uit de erfgrans moeten staan niet van toepassing is voor gemeentes etc. omdat er anders geen bomen in straten kunnen worden geplant.

Takken welke boven particulier terrein hangen mogen in beginsel door de particulier worden verwijderd. Echter dit verwijderen is wel aan regels gebonden. Het verwijderen van takken mag niet tot gevolg hebben dat daardoor het voortbestaan van de boom in gevaar komt. Bovendien mag de snoei niet op een dergelijk rigoureuze manier gebeuren dat de boom daardoor gevaarlijk wordt of de vorm van de boom daardoor te zeer wordt aangetast. In de praktijk wordt bij een melding van overhangende takken de situatie bekeken en wordt, indien daartoe aanleiding bestaat en mogelijk is, de boom gesnoeid. Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij bomen langs wegen een vrije doorrijhoogte van 4 meter moet zijn. Dit betekent dat ook de takken aan de particuliere zijde tot op die hoogte worden verwijderd i.v.m. een evenwichtige kroonopbouw. Overhangende takken worden niet als argument aangemerkt om een boom te kappen.

12. De boom wordt te groot

Bomen worden vaak groter dan je denkt: zo breed, zo hoog, je ziet vanuit je raam niets anders meer dan die boom. Is hij je eigendom, dan kun je hem misschien laten snoeien (niet toppen!) door een deskundige boomverzorger, die hem niet vernielt. Hij zal echter altijd weer naar zijn erfelijk bepaalde vorm en grootte terugkeren, dus snoeien is altijd een tijdelijke oplossing. Is de boom van de buren, dan is rustig overleg de enige manier om tot een bevredigende oplossing te komen. Datzelfde geldt voor gemeentebomen, al zal de gemeente niet snel één klagende bewoner z'n zin geven, vooral als de bomen van groot belang zijn voor de leefbaarheid van de hele gemeente. De tabel bij 8. is een leidraad voor de beoordeling of de boom te groot is.

13. Opdrukkende boomwortels

Als boomwortels de verharding opdrukken kunnen

er gevaarlijke situaties ontstaan, waar je wat aan moet doen. Soms ligt het aan de soort (populier, acacia, linde, grove den), maar soms gebeurt het doordat de boom niet genoeg de diepte in kan, omdat de grond teveel is verdicht. Bodemverbetering kan dan een oplossing zijn. Boomwortels zullen niet snel onder de fundering van een huis komen, maar mogelijk wel een ongefundeerd schuurtje of tuinmuurtje opdrukken. Soms is het geen probleem om enkele lastige, oppervlakkige wortels af te zagen, maar dan wel in overleg met een boomverzorger, want ze kunnen belangrijk zijn voor de verankering van de boom. Een andere oplossing, die natuurlijk beter is voor de boom is het enigszins ophogen van pad of terras met grof zand. Acacia, populier, linde en grove den staan erom bekend dat ze met hun wortels de verharding kunnen opdrukken. Plant deze soorten dus alleen op meer dan 4 meter afstand van paden, terras, ongefundeerde muurtjes en schuurtjes. Wie nog een riolering heeft van gresbuizen kan daar beter ook geen boom of struik bij planten, want een klein gaatje tussen twee buizen is genoeg voor een klein worteltje om naar binnen te groeien en de zaak te verstoppert. Wortels van gemeente-bomen, die doordringen in particuliere tuinen, mogen door de particulier worden verwijderd. Voorwaarde is wel dat de stabiliteit van de boom niet in gevaar komt (jurisprudentie). Boomwortels doorgroeiend in particuliere tuinen wordt niet als argument aangemerkt om een boom te kappen.

14. Er vallen takken af

Dood hout is een teken van achterstallig onderhoud en zal worden verwijderd i.v.m. gevaar. Een aanvraag voor het snoeien van grotere takken, die dreigen af te vallen en schade kunnen veroorzaken, zal nooit worden afgewezen. Wordt zo'n dreigende situatie waargenomen, dan kan men dit melden bij

de gemeente Rotterdam via het telefoonnummer 14010. Dood hout wordt niet als argument aangemerkt om een boom te kappen.

15. Omvallen dreigt

Oude en/of beschadigde bomen kunnen wel eens met wortels en al omvallen of afbreken. Zeker als er in de herfst paddenstoelen op de boom groeien is onderzoek noodzakelijk, want het kan om een parasitaire schimmel gaan die de boom onveilig maakt. Een goede boomverzorger kan u adviseren: omzagen, afwachten of lekker laten staan. Maak je je ongerust over een boom bij de buren, overleg dan of je gezamenlijk een deskundige zult inhuren. Staat de boom op gemeentegrond dan kun je ervan uitgaan dat de bomen regelmatig worden gecontroleerd. Vertrouw je het toch niet, bel dan 14010.

16. Combinatie van vormen van overlast

De verschillende vormen van overlast zijn hierboven beoordeeld. Er zijn evenwel situaties dat de overlast van een boom niet door één aspect wordt veroorzaakt maar door meerdere. Waar één enkele vorm van overlast geen argument is om een boom c.q. bomen te kappen kan een opeenstapeling van vormen van overlast wel zodanig zijn dat er sprake is van onrechtmatige hinder en dus de grenzen van wat maatschappelijk nog betamelijk is worden overschreden. Dergelijke situaties kunnen niet in algemeen beleid worden weergegeven. Deze dienen afzonderlijk te worden beoordeeld op basis van redelijkheid en billijkheid. In de afweging wordt tevens betrokken het particuliere belang tegenover het algemeen belang.

BIJLAGE 4 PLAATSING VAN BOMEN

Bomenstichting: Voor je een boom plant...

Het planten van een boom is een teken van vertrouwen in de toekomst. Bovendien is geen tuin compleet zonder bomen, ook een kleine tuin; er zijn genoeg klein-blijvende soorten op de markt. Om te voorkomen dat jijzelf of je burens last krijgen van de boom is het goed, rekening te houden met onderstaande adviezen. Overleg in elk geval altijd met de burens, wat en waar je gaat planten!!

Bij het zoeken naar een geschikte plaats voor een boom in de tuin moeten we aan veel dingen tegelijk denken. Om te voorkomen dat je later spijt krijgt van je boom, of ruzie met je burens moet je er rekening mee houden dat veel soorten al snel HOOG en BREED worden. Kies daarom bij voorbaat uit een goede catalogus of bij een betrouwbare kweker een boom die ook na jaren nog past bij je wensen en de grootte van je tuin. Zet een boom die van nature groot wordt op tenminste 10 meter van het huis.

De meeste mensen kopen juist een boom omdat hij schaduw geeft, maar wie altijd zon wil in huis en tuin moet geen boom planten, zeker niet één die heel groot wordt (bijv. eik, populier, plataan), of heel dicht blad heeft (paardenkastanje, beuk). Een boom aan de zuidkant van je huis bespaart je de aanschaf van zonneschermen, maar als je liever zelf bepaalt wanneer je wel en niet zon wilt, kun je de boom beter aan de noordkant planten.

Hier volgen nog een paar geheugensteuntjes:

- Hoe hoog wordt de boom en waar valt de schaduw van een volwassen exemplaar in de ochtend, de middag en tegen de avond?
- Is de gekozen soort wintergroen of bladverliezend? In het eerste geval zal de schaduw in de winter veel groter uitvallen.
- Valt de schaduw ook in de tuin van de burens? Overleg in dat geval met de burens over de beste

standplaats.

- Plant bomen in elk geval op minstens 2 meter afstand van een erfafscheiding (struiken op minstens een halve meter afstand).
- Geeft de boom mooi gefilterd licht, plant hem dan in het tegenlicht. Maar gaat het u om de herfstkleur of kleurrijke vruchten, zet hem dan zo dat u er goed zicht op hebt en het licht er mooi op valt.
- Plant een bladverliezende boom voor het raam op het zuiden een stuk van het huis af. Met de hoge zonnestand zal er dan nog genoeg licht door het raam naar binnen vallen, terwijl het licht in de winter (lage stand van de zon) door de boom speelt.
- Voor een raam op het oosten of westen kunt u de boom beter vrij dicht tegen het huis planten, zodat het lage ochtend- of avondlicht onder de takken door naar binnen schijnt.
- Plant een boom nooit dicht bij leidingen of rioleering. Er komt altijd een moment dat de grond open moet voor werkzaamheden.

Voor het verkrijgen van volwaardige maar bovenal ook oude bomen moet bij de standplaats van een boom zowel ondergronds als bovengronds voldoende ruimte worden gereserveerd. De gemeente dient bij het ontwerp van de openbare ruimte bomen gelijkwaardig te behandelen met andere onderdelen en aspecten, waarbij creatief met verkeerskundige eisen moet worden omgegaan. Niet langer moeten bomen tussen geparkeerde auto's of leidingentracés worden gepropt. Zowel ondergronds als bovengronds dienen bomen voldoende ruimte te krijgen.

1. Standplaats bovengronds

Een plaats in de open grond biedt de beste garanties voor een relatief ongestoorde groei. Open grond past ook in het streven om regenwater zo veel in de bodem op te vangen. Bovengronds kunnen bomen in de knel raken. Verhardingen rondom de stamvoet (vanwege de inklinking van de delta noodzakelijke tussentijdse ophogingen) en beschadigingen veroorzaakt door bouwwerkzaamheden zijn er de oorzaak van dat te weinig bomen oud worden. Verhardingen en verdichtingen rondom de boomstam beperken de beluchting en toevoer van regenwater. Bij voorkeur wordt er voor bomen van de 1e en 2e grootte tot 1,5 meter rondom de stam geen verharding aangebracht. En voor bomen van de 3e grootte tot 1 meter rondom de stam. De bomen ontvangen daarmee meer vocht en ook wordt het profiel zo beter doorlucht. Tevens wordt opdrukkende verhardingen voorkomen. Maar misschien wel het grootste voordeel van open grond ten opzichte van verhardingen is dat de na 20-30 jaar - vanwege de verzakking van de deltabodem - uit te voeren ophogingen zonder veel schade voor de bomen kunnen worden opgevangen. Mits de juiste boomsoorten zijn toegepast.

Voor bomen in de openbare ruimte geldt dat boomspiegels bij voorkeur 2 meter of meer zijn. In bijzondere situaties, denk aan winkelstraten en pleinen, wordt uitgegaan van boomroosters. Bij een nieuw te planten boom in tegelwerk wordt standaard bomenzand toegepast en worden 2 rijen ventilatietegels rondom de boomspiegel aangebracht. Een en ander is in de Standaard Wegenbouw Details uitgewerkt. Drains in het plantgat dienen voor toevoer van lucht. In droge tijden kunnen de wortels door de buizen gemakkelijk van water worden voorzien. De gemeente blijft zich middels innovaties inzetten voor betere groeiomstandigheden voor bomen in verhardingen.

2. Standplaats ondergronds

De laatste jaren is de kennis van de ondergrondse standplaats flink toegenomen. Juist op dat vlak zijn bomen kwetsbaar. Als het wortelgestel, dat zo'n 20 tot 25% van de boommassa omvat, niet voldoende lucht heeft, te weinig voeding krijgt of geen water kan opnemen legt een boom al gauw het loodje. Overigens zien we dat in Rotterdam ook het omgekeerde voorkomt: door hoge grondwaterstanden verdrinken er bomen.

3. Kwaliteit van de bodem

Een goede bodem is van levensbelang voor de gezondheid en leeftijd van de boom. Zo dient de bodem een geschikte zuurgraad te hebben als ook voldoende water vast te houden. Open poriën zorgen voor zuurstoftoevoer én voor afvoer van schadelijke gassen. Hierdoor kan het bodemleven zich optimaal ontwikkelen. Denk hierbij aan wormen en schimmels die organische stoffen in voedingsstoffen voor de boom omzetten. Op plaatsen waar de grond te veel wordt verdicht zullen de bomen door gebrek aan zuurstof en het daarvan afhankelijke bodemleven - mycorrhiza - langzaam maar zeker wegwijnen. Op belangrijke plaatsen kan een bodemtechnisch advies helpen bij de keuze van de juiste boomsoort.

4. Ondergrondse groeiruimte

Een geringe ondergrondse groeiruimte - vooral in verharde situaties - heeft tot gevolg dat de boomgroei op zeker moment tot stilstand komt. Om die reden wordt aan bomen in verhardingen voor hun hele leven zogenaamd bomenzand meegegeven, dat zowel voldoet aan groeneisen als aan wegenbouweisen in relatie tot de draagkracht. De grootte van de boomgatvolumes hangt mede samen met de toegepaste boomgroottes en met de grondwaterstand. Bij een hoge grondwaterstand zal er veel horizontale bewortelbare ruimte nodig zijn aange-

zien de boom niet diep kan wortelen. Mede vanwege de toegenomen kennis op dit gebied zijn de plantgatvolumes met toevoegingen van bomenzand de laatste jaren ruimer geworden.

Op bijzondere plekken (natuurlijk niet op inklinkende bodems) als ook op stabiele ondergronden (parkeerdekken) zijn boombunkers een beproefde oplossing. De gemeente blijft alert op innovatieve oplossingen voor het plantgat. Het enkele jaren terug geïntroduceerde boomgranulaat bijvoorbeeld zorgt er voor dat het plantgat minder snel verdicht.

5. Kabels en leidingen

Graverij die de wortels van de bomen raakt gaat bijna altijd ten koste van de kwaliteit van de beplanting. Belangrijkste stelregel bij het leggen van kabels en leidingen is dan ook dat ze afstand houden van bomen. Vooral omdat de grond rond de tracés in de loop der jaren veelal meerdere keren op de schop gaat is het zaak de wortels van bomen hiervan te vrijwaren. Scheiden is daarom het devies.

De onderlinge afstand van de kabels- en leidings-tracés tot de bomen wordt mede bepaald door de boomgrootte. Grofweg krijgt het wortelgestel dezelfde omvang als de boomkroon. Het Handboek Leidingen geeft aan dat een afstand van 3.5 meter van het hart van de buis die het dichtstbij de boom ligt tot het hart van de stam van een boom van de 1e grootte het absolute minimum is. Bij bomen van de 2e en 3e grootte geldt een afstand van 2 meter. Ideaal is het om de tracés buiten de uiteindelijke kroonprojectie te houden.

Knelpunten tussen bestaande en aan te planten bomen met kabels en leidingen vragen soms om voorzieningen op maat. Boombunkers, watershells of het in Rotterdam ontwikkelde kabels- en leidingsduct zijn hier voorbeelden van. In het laatste geval worden kabels en leidingen in mantelbuizen gebundeld en gestapeld aangebracht. De voor boomwortels zo schadelijke graverij is in dit concept

overbodig geworden. In straten met veel huisaansluitingen is deze oplossing overigens niet geschikt.

6. Zetting

De zettingskaart van de stad toont verschillen per wijk; dit heeft te maken met de ondergrond maar ook met de wijze van voorbelasting. Veel boomsoorten kunnen slecht tegen ophogingen. Gevolg is dat menige beplanting na enkele decennia al weer aan vervanging toe is. Soorten als plataan en linde worden onder andere zoveel in Rotterdam toegepast omdat ze tussentijdse ophogingen - met de daarbij behorende begeleidende maatregelen - goed kunnen verdragen. Deze bomen hebben het vermogen om in de opgebrachte grond een nieuw wortelgestel te vormen. Bij bomen die in open grond staan zijn ophogingen gemakkelijker op te vangen dan bij bomen in verhardingen. Voor bomenaanplant in verhardingen is het raadzaam om zowel de zettingskaart als de peilenkaart te raadplegen. Niet alleen omwille van de boomsoortkeuze maar ook ter bepaling van de inrichting van het plantgat.

projectorganisatie

Begeleiding

Werkgroep Buitenruimte Tuindorp Vreewijk

Femke Stam	Deelgemeente Feijenoord
Evelien van den Broek	Deelgemeente Feijenoord
Okach Bouchtaoui	Deelgemeente Feijenoord
Eduard Autar	Deelgemeente Feijenoord
Albert van Eer	Stadsontwikkeling
Johan Henderson	BOV
Sjors van Wel	Huurdersvereniging Vreewijk
Netty van den Ende	BOV
Tony Pipping	Stadsbeheer/ Werf Feijenoord
Sjaak Brouns	Stadsbeheer/ Werf Feijenoord
Marjo Hiemstra	Havensteder
Mounia Elouachoun	Havensteder

Uitvoering

Ank Bleeker en Anneke Nauta landschapsarchitecten BNT

